

REENGNOTEN

INHOUD

Woord vooraf (Godelieve Geerkens)	2
<i>Dialect</i>	
Van horen zeggen ... (Jozef Kerfs)	3
<i>Geschiedenis</i>	
Reisverhaal van Mattheus Brouerius van Nidek (Johan Corstjens)	5
<i>Archeologie</i>	
Inheems-Romeins grafveld te Wijshagen (Plockroy) (Guido Creemers en L. Van Impe)	11
<i>Genealogie</i>	
Familie Plessers (Godelieve Geerkens)	13
<i>Archief</i>	
Foto (Jaak Taens)	27
<i>Geschiedenis</i>	
De Gielishoeve (Martin Vliegen)	28
<i>Dialect</i>	
Mièver Kal (Jean Bosmans)	63

WOORD VOORAF

Geachte Lezer(es),

In het WOORD VOORAF van het eerste nummer van de negende jaargang van de "Reengenenoten" gewaagde de hoofdredacteur van "een nieuwe huisstijl".

In de betrachting u opnieuw met een zekere regelmaat te voorzien van wat lectuur over Meeuwen, werd ervoor geopteerd de andere leden van het bestuur nauwer bij de publicatie van de "Reengenenoten" te betrekken. Meteen willen we echter iedereen geruststellen. Met de voorzitter Jean Bosmans gaat alles goed, hij lijdt enkel aan chronisch tijdsgebrek. Hij blijft een waakzaam oog houden op alle artikels en tekent voor de eindredactie.

De hoofdbrok van dit nummer gaat over de "Gelis". Na wat over en weer gepraat werd beslist u dit item in één keer aan te bieden. Dat heeft zijn voordelen, maar het nadeel dat de rest van het geboden menu minder gevarieerd is. Jef Kerfs, de penningmeester, hanteert onverbiddelijk de hakbijl indien het budget overschreden wordt.

De vaste rubriek "Van horen zeggen..." bleef. Verder wordt de draad weer opgenomen met de "Studiebeurs PLESSERS" en tussendoor wordt wat "Mièver Kal" opgedist.

Daarnaast bieden wij u nog een paar "grensgevallen" aan. De archeologische opgravingen waarover Guido Creemers ons bericht, vonden plaats op de "Donderslag" en Johan Corstjens geeft een relaas van een overval op een postkoets aan de grens met Meeuwen bij de Donderslag.

De foto uit de "Tijd van toen" geeft een sfeerbeeld van wat een familiaal bedrijf uit de jaren 20 kan worden genoemd. Wáár liggen nog dergelijke schatten van foto's in schoendozen opgeborgen? Graag willen wij ze in volgende afleveringen publiceren.

Veel leesgenot en tot een volgende keer.

G. Juvens-Geerkens en J. Bosmans

VAN HOREN ZEGGEN ...

Es'te vreger jaore ni vanne braafste waars, dan waas er èi wuurt det neme gèèr hièrde : straf sjrieve. En toch hièrzde det, miér es dich leef waas, want toon ging 'et inne sjaol hiél anners es nùuw. Doon mees'de lùustere, gèèr of ni gèèr, want aan hùus, inne sjaol en inne kèrk, wuurs'te viér alles sjùuw gemaakt : viér d'n dievel, de mèister, de sjenderme, de Wolknen, ... en neem mer op. Ze hàuwen altiet eets achter de hant viér dien zalighèit later. Alles waas ómmers gericht op 't wère van èine brave mins en viér es 'et mièglik waas uich èine gèiselik inne femielie.

Of de jing doon slimmer ware of ni zuù slim es nùuw, det wèit ich neet, mé det er plantrèkkers tesse zate, det wèit ich hiél ziéker. Viér 'n gooj grap uut te hale mees'de diej kèpke gebrieke en ziéker es dien àuwers of de mèister det te wiét kwame.

Viér ze inne sjaol braaf te hàuwe ware ter middele genóch, zwaor middele zelfs, diej nùuw neet mié muüge sjient, mè diej mesjien toch nóch koste dene. Dao ware versjillige graoden in : èinen tiége ziene kop vège mètte platte hant, of mètte riégel oppe kop huiwe en in zwaor zake, zuù wiej tiégemùule, dan wuurt d'n huiwere gebriekt. En dan waas 'r nóch èi middelke : straf sjrieve.

Dich moos dich det ins vastpakke, wiej vrièt det ze doon ware. Det begos al s'mèrges vreech. Kiéks'te óm inne mès of kalz'de mèt eme, dan hats'tet plekke : èi blaaf straf.

Keteer later, inne kategissemis bieje pestuür Vranken en de hats vergète te liére, dan krèègs'te diej vraog tièn kiéren aaf te sjrieve. En dan mees d'n daach nóch beginne !

Effe ternao, inne sjaol, weer drek van her kategissemis mèt van diej stóm vraoge, zuù van : "Wat zeen vraakropende zónde ?" Of ... èuh ... wat vèè dachte vant vlèis ? Vèè wiste nóch neet ins det ze dao minsevlèis mèt mèinden en uich, ane mèister te zeen en te hiére, kos'te elèin dinke det minsevlèis ni lekker waas. Later kwaams'te dao waal achter, vièrwat det'er doon gèi minsevlèis mèinde. Kos'te dien lès, dan hats'te gèin straf, anners waal. Zuù simpel waas det. Ennen daach waas nóch lank ...

Want dich hats zjust dien hùuswerk vergète (te make !) en dich kènzde det gedichtsje ni mié hiélegans van biute en dao stone te vèèl fuiten in dien diktee en dèèn èikemoller waas dich verdikke losgekuume en op alles stoon strafsjrieve. Zuù góng det. En viér det ederèin 'et zuiw wiéte, sjrèèv de mèister de naam van det slecht viérbeelt buuve int heekske vant bort. En nao de sjaol mees'de wachte.

En dèè kiér waas det mèister Schoofs alias Zjaak vanne Bel of de Dikke Tróm. Dèè zat zien hantèiken mètten datem buuve oppe strafblajer. Zuù kos'de gèin àuw straf aafgave. En dié'er uich op 't blaaf van èine jóng dèè Fóns hède.

Mé, es'te alle daag 't zèil óm heps, dan gèis'te oppen door aant prakkezère viér dao langs te kuume. En zuù hàuw Fóns èin uutvinning geduun. Dich moos toch mer daere. Want wat diè Fóns ?

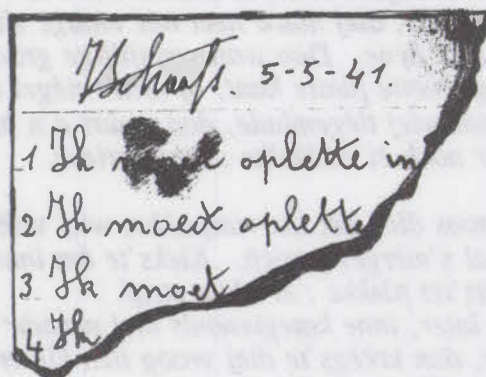
s'Annerdaags s'mèrges gaav'er e klèij heekske van ze strafblaat mètte kràuwel vanne mèister aaf. Half biékent zag'er det mùun zuù kaot waas det ze zien straf, diej'er zjust aaf hàuw, inne staof giuwde.

"Dit hem ich nog kunnen redden, meester", zag Fóns belèèft. De mèister zien han jìèkde, mé dezen iutlèig vónt de mèister zuù mèisterlik, det'er vergaat ze Fóns opperniùw te laote sjrieve.

Zuù zies'te mer weer, des'te mèt èi goot gedacht, 'ne fienen iutlèig en wat miér daer es anner, dèk minner hel moos wèrke in de lève. Want, jónk geliért, is ... èùh ...

(Naverteld door Jozef Kerfs

alias Zjef van Lewiej vanne Smiét)

REISVERHAAL VAN MATTHEUS BROUERIUS VAN NIDEK

ONVEILIGE TIJDEN IN MEEUWEN EN OMSTREKEN

Pas vanaf vorige eeuw werden de Limburgse Kempen definitief ontsloten. Het desolaat en schraal gebied werd ontgonnen en geïndustrialiseerd. Ook werd er voor het eerst aanzienlijk geïnvesteerd in transport- en infrastructuurwerken. Vooral de aanleg van waterwegen zoals de Zuid-Willemsvaart (1821-1826) en de Kempische Vaart (1842-1846) was voor deze ontsluiting van vitaal belang.

Voorheen vormde de Kempen immers een onherbergzame zand- en heidevlakte. De Kempenaren die praktisch uitsluitend van de landbouw leefden, waren door de beperkte opbrengst van de gronden vaak verarmd. Daarbij leefden ze niet zelden in een volkomen isolement. Eén van de weinige, goed berijdbare landwegen liep van Maastricht over As, Bree, Bocholt en Hamont naar Holland.

De tocht met de diligence langs deze dunbevolkte heide- en moerasgebieden was soms een hachelijke onderneming. Vaak moesten de reizigers zich in de 17de en 18de eeuw nog tegen struikrovers veilig stellen. Gelukkig waren er plaatsen waar men van paarden kon wisselen (As, Hamont) en waar men kon overnachten. Hooggeplaatste personen en edelen kregen logies in de commanderie van de Duitse Orde te Gruitrode of in het slot Grevenbroek in de buurt van Hamont (hier voor de vernieling in 1702).

Wanneer de leden van de Staten van Holland (1) eind 17de eeuw deze route gebruikten op hun terugkeer van Maastricht deden ze de commanderie van de Duitse Orde aan. Zij hadden zelfs het voorrecht gekregen er ieder jaar te mogen verblijven. Telkens werd hen dan een uitgebreide maaltijd geoffreerd door de plaatselijke commandeur. De kosten voor deze maaltijd bedroegen 100 rijns gulden, een flink bedrag !

Rondtrekkende handelaars en gewone reizigers daarentegen kenden deze extra nachtelijke beveiliging niet en waren een gemakkelijke prooi voor roversbenden. De herbergen langs de weg, zoals b.v. het Kries in Gruitrode, boden in de nachtelijke uren onvoldoende veiligheid.

Eén van de vele voorbeelden die de onveiligheid op de toenmalige reismwegen illustreren levert ons een onuitgegeven reisverhaal van Mattheus Brouerius van Nidek. Deze bekende historicus en topograaf (2) werd begin 18de eeuw op de Donderslagse heide bij Meeuwen overvallen.

MATTHEUS BROUERIUS VAN NIDEK

Mattheus Brouerius van Nidek (3) werd op 7 december 1677 wellicht in het Franse stadje Sedan geboren. Wegens de sluiting van de plaatselijke protestantse academie kreeg hij privé-les van dominees. Al op 21-jarige leeftijd verliet hij definitief zijn geboorteplaats en reisde via het prins-bisdom Luik naar Leiden. Daar werd Brouerius van Nidek op 22 maart 1700 in de faculteit rechten ingeschreven. Pas 13 jaar later verdedigde hij er met veel brio zijn doctorale scriptie : *De populorum veterum et recentiorum adorationibus*. Nadien werd Mattheus Brouerius advocaat aan de balie van Amsterdam.

De reden voor Brouerius' laattijdige promotie is tot op heden onduidelijk. Mogelijk hield hij zich vanaf zeer jeugdige leeftijd bezig met historisch onderzoek en topografische beschrijvingen.

Zijn eerste werk in die zin was *De zegepralende Vecht, vertoonende de verscheide gezichten van lustplaatsen en dorpen van Utrecht naar Muyden* (Amsterdam, 1719).

Een echte historische publicatie van zijn hand vormde de *Analecta medi aevi ofte oude Nederlandse geschiedenissen*, waarin hij een aantal kronieken uitgaf (Amsterdam, 1725).

Brouerius' werken zijn meer verzamelend dan kritisch. Juist door zijn talent van verzamelen heeft hij heel wat voor het nageslacht kunnen vastleggen. Bovendien zijn zijn boekillustraties nog steeds van grote waarde. Bij zijn dood in januari 1743 liet hij trouwens ook een grote verzameling prenten achter.

De uitgebreide bibliografische lijst van Brouerius van Nidek kan nog worden aangevuld met een onuitgegeven, handgeschreven, topografische studie *Très exacte Description des Provinces Unies des Pais-Bas ...*, die zich in het gemeentearchief van Maastricht bevindt (handschriftencollectie, nr. 242). Het betreft hier een kopie van de hand van Jacques Veillard.

Bij de raadpleging van dit werk ontdekte ik toevallig een passage over de Limburgse Kempen en specifiek over de Donderslagse heide bij Meeuwen. In het begin van de 18de eeuw deed er zich een merkwaardig voorval voor, waarvan Brouerius van Nidek ooggetuige was.

DE TOCHT VAN BROUERIUS DOOR DE LIMBURGSE KEMPEN

Tijdens mijn tweede reis van Den Bosch naar Maastricht begin 18de eeuw beleefde ik in de Limburgse Kempen een merkwaardig avontuur. Nadat wij in Hamont hadden overnacht, vertrokken we 's ochtends met de diligence naar Maastricht.

Net buiten het dorpje Lozen ontmoeten wij een dief die zich als boer had vermomd. Hij vertelde ons dat wij beter een andere weg (naar rechts) konden volgen vermits rovers de dag voordien op deze route een diefstal zouden gepleegd hebben. Ondanks mijn argwaan wilden mijn reisgenoten toch de raad van de "boer" volgen.

Na anderhalf uur bereikten wij Bocholt. Een prachtige dreef leidde ons naar de kerk en het kasteel (= Damburg). Angstig bemerkten wij daar een troep van wel 50 manschappen. Onze koetsier wilde zijn paarden de sporen geven, maar de officier van de troep schreeuwde dat we moesten stoppen. Gelukkig kwamen wij er met de schrik vanaf, want achteraf bleek dat men al de ganse dag jacht had gemaakt op de bende van 12 dieven die al eerder op de Donderslagse heide een diligence hadden overvallen. Daarbij werd een juffrouw uit Luik, een nicht van de officier, beroofd. Daarop hadden de manschappen de hele streek uitgekamd. De juffrouw moest de schuldigen aanwijzen. Maar de soldaten werden door de rovers in Bocholt in een hinderlaag gelokt; een sergeant en een dief werden hierbij gedood. Na deze schermutselingen waren de rovers op de vlucht geslagen. Ze hadden heimelijk de nacht doorgebracht in de kelder van de herberg tegenover de kerk.

De aanvoerder vroeg ons zijn nicht, uit veiligheidsoverwegingen, in onze diligence mee te nemen. Ondanks het feit dat wij al met zijn vieren en één kind waren, stemden wij toe. Onderweg toonde de juffrouw ons de plaats waar de sergeant en de dief waren omgekomen. Na enige tijd kwamen wij in het mooie stadje Bree aan. Hier werden de paarden verwisseld.

Om de plaats te vermijden waar de juffrouw was overvallen namen wij een andere weg (naar links). Wij passeerden Gruitrode aan onze linkerkant. Nadat wij nauwelijks een halve mijl op de heide gereden hadden in de buurt van Meeuwen, werden ook wij bijna het slachtoffer van een overval. Een reisgenote, de echtgenote van een sergeant, die haar man in Maastricht ging opzoeken, bemerkte als eerste drie grote schurken die al lopend onze diligence trachten in te halen. Ik keek naar buiten en zag inderdaad de dieven. Het waren dezelfde schurken die de juffrouw bij de vorige overval grondig hadden gefouilleerd : zij hadden haar drie ringen, 30 tot 40 ducaten en heel haar hebben en houden afgenomen. Nu moesten wij de juffrouw wel ernstig nemen. Onze koetsier gaf zijn paard de sporen. Gelukkig moesten de dieven door de ruwe heide lopen. Zo slaagden zij er niet in om ons in te halen. Alleen de grootste trachtte ons nog, tevergeefs te doen stoppen.

Eenmaal in veiligheid hielden wij halt om onze paarden de nodige rust te geven. Op dat ogenblik kwam de diligence uit Maastricht voorbij. Ik lichtte de koetsier en de vier reizigers over het voorval in. Zij dankten

ons en namen veiligheidshalve een andere weg. De plaats waar dit alles gebeurde heet de Donderslag in de omgeving van Meeuwen.
(vrije vertaling)

-
- (1) De Verenigde Provinciën waren een federatie van zeven onafhankelijke republiekjes, ieder geleid door hun statenvergadering. De Staten van Holland hadden, om financieel-economische redenen, het overwicht.
 - (2) Prof. dr. W. Jappe Alberts, *Geschiedenis van de beide Limburgen*, Deel II, Assen, 1983, p. 73.
 - (3) L. Halkin, *Une description inédite de la ville de Liège en 1705*, Luik, 1948, p. 9-12; *Nieuw Nederlands Biografisch Woordenboek*, dl. VI, 1924, kol. 213.

NIEUWE GEGEVENS OVER DE INHEEMS-ROMEINSE GRAFRITUS IN DE BELGISCHE KEMPEN : HET SITE VAN WIJS-HAGEN-PLOKROOI (MEEUWEN-GRUITRODE, LIMBURG)

Sinds het midden van de jaren '80 worden op het voormalige landgoed van de Donderslaghoeve regelmatig scherven en crematieresten bovengeploegd. Enkele amateur-archeologen, waaronder Nico Knevels en Jan Neyens zorgden ervoor dat deze ontdekking aan de bevoegde instanties gemeld werd. Bij een klein noodonderzoek in april 1986 ontdekten we reeds een eerste grafje. Tussen de crematieresten vonden we een ijzeren fibula (mantelspeld). In de ploeglaag bevonden zich nog de resten van een bijna volledige, kamversierde pot.

Het site was gelegen op een zandige verhevenheid. Omdat we vernamen hadden dat dit hoger gelegen gedeelte zou genivelleerd worden, waardoor alle archeologische sporen zouden verdwijnen, besloten we er een onderzoek in te stellen.

De opgraving werd georganiseerd door de Dienst voor Opgravingen (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap) in samenwerking met het Provinciaal Gallo-Romeins Museum (Tongeren) en het plaatselijk gemeentebestuur. Het onderzoek, dat zeker nooit had kunnen gebeuren zonder de bereidwillige medewerking van de eigenaar, de N.V. Lambert Geerkens, liep van 5 november-31 december 1990 en van 1-31 maart 1991. Voor een uitgebreider verslag verwijzen we naar Archeologie, 1991 (in druk).

Tijdens het onderzoek werd duidelijk dat we hier te maken hadden met vierkante grafmonumentjes met zijden van 4 tot 7 meter. We ontdekten een achttal van dergelijke structuren die telkens afgebakend werden door een ondiepe greppel. Bij minstens 3 structuren troffen we telkens in de hoeken een paalspoor aan. Waarschijnlijk ging het hier om dodenhuisjes die boven het centrale graf werden opgericht. Op een zevental plaatsen vonden we crematieresten. Vier graven lagen min of meer in het centrum van een vierkant grafmonumentje. Een graf lag er volledig buiten. In vier monumentjes werden geen sporen van begraving gevonden. Misschien zijn ze volledig in de ploeglaag verdwenen, maar het is ook mogelijk dat het hier om cenotaven (schijnmonumenten waaronder geen lijk werd bijgezet) gaat. De twee overige graven troffen we aan binnen een grote rechthoekige greppel van minstens 20 op 25 meter.

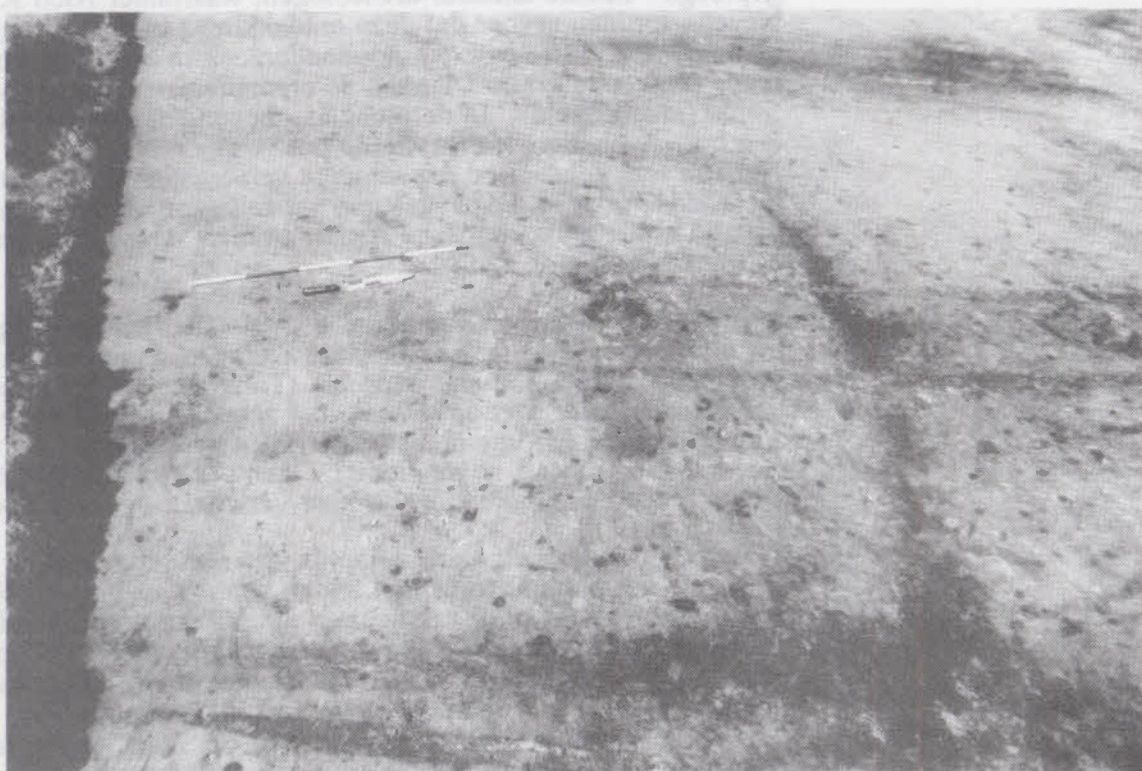
Eén van deze graven werd reeds in april 1986 ontdekt en bevatte de vondsten die hierboven werden beschreven.

Een aantal vierkante structuren bevatten enkel prehistorische (of inheems-Romeinse) scherven. Dit was onder andere het geval voor de grote structuur waarbinnen het graf met de kamversierde pot en de ijzeren Nauheimfibula gelegen was. Het geheel moet waarschijnlijk in de eerste eeuw voor Christus (laat La-Tène of vroeg Romeinse periode) gedateerd worden. In de greppelvullingen van enkele vierkante monumentjes en vlak in de buurt ervan vonden we vaak Romeinse scherven die meestal in de eerste eeuw na Christus thuishoren.

Het grafveld vertoont gelijkenissen met vindplaatsen uit de Nederlandse Kempen (Bladel, Oss, Schaijk ...). Voor de Belgische Kempen is het echter de eerste maal dat een dergelijke begrafeniswijze, die ongetwijfeld gestoeld is op een inheemse La-Tène traditie kan aangetoond worden.

G. Creemers & L. Van Impe

Vierkant grafmonumentje met 4 paalsporen in de hoeken. Het linker gedeelte van de greppel verdwijnt in de rand van de sleuf.

FAMILIE PLESSERS

Gaspar Plessers geboren Munsterbilzen op 14 maart 1716 jongste zoon van Jan Plessers en Elis. Rayemaeckers.

TAK C

Gaspar Plessers

Gaspar Plessers huwde te Meeuwen op 29 april 1748 met Anna Maria Driesen. Zij was een dochter van Petrus Driessen van Genk die op 10 januari 1717 te Meeuwen in het huwelijk trad met Margareta Heytmeyers. De ouders van Anna Maria Driesen bleven in Meeuwen op het Gestel wonen op Heytmeyers. Later veranderde de naam in Dreezen, naam die nu nog gangbaar is.

De familie Gaspar Plessers-Anna Maria Driesen vinden we als volgt in de lijst van pastoor Rietraet in 1762 terug op het Gestel.

*Gaspar Pletsers pachter oudt 48 jaeren
Anna Maria Dresens sijne huisvrouw oudt 40 jaeren
Elisabeth Pletsers dochter oudt 13 jaer en 7 maenden
Margarita Pletsers dochter oudt 12 jaeren en 3 maenden
Maria Catharina Pletsers dochter oudt 8 jaeren
Joannes Pletsers soen oudt 6 jaeren en 5 maendt
Petrus Pletsers soen oudt 2 jaeren en 6 maenden*

Deze lijst werd opgesteld in november 1762. De kinderen geboren na 1762 zijn hierbij niet vermeld, evenmin de kinderen die overleden voor 1762.

Anna Maria Driesen overleed te Meeuwen op 22.11.1795. Gaspar Plessers overleed te Meeuwen op 1 september 1788.

Kinderen van het echtpaar Gaspar Plessers-Anna Maria Driesen

1. Elisabeth Plessers °Meeuwen 17.03.1749

S/

Lamb. Pletsers
Christina Driesen

Elisab. Plessers huwde te Meeuwen op 15 juli 1781 met Petrus Thomessen (Thomassen), linnewever. Zij wonen in het dorp en in 1828 vinden we Elisabeth Plessers terug in het dorp in het huis "wevers" (het beroep van de man is blijkbaar huisnaam geworden). Elisabeth Plessers is dan weduwe en zij woont bij haar dochter. Deze dochter Maria Elisabeth Thomassen is gehuwd met Lambert van Dooren. Deze is eveneens wever. Bij het overlijden van zijn schoonmoeder in 1830 doet hij de aangifte, hij is dan 28 jaar oud.

Elisabeth Plessers overleed te Meeuwen, op het Genits, op 7 januari 1830. Zij werd 80 jaar oud.

TAK C

PLESSERS Gaspar X DRIESEN Anna Maria
 Munsterbilzen Meeuwen
 1716 M.1748

1. Elisabeth 2. Margaretha 3. Maria 4. M. Catharina 6. Christina 7. Petrus 9. Hubertus
 ° Meeuwen ° Meeuwen ° GB ° Gr.- Brogel ° Meeuwen ° Meeuwen ° Meeuwen
 1749 1750 1752 1754 1758 1760 1766

5. JAN

Meeuwen
 1756

X Meeuwen 1786

Catharina Vincken

8. HENDRIK

Meeuwen
 1763

X Meeuwen 1788

Cath. Houben

zie schema verderop

Caspar
 As 1786

M.Elisabeth
 As 1787

PIETER
 As 1790

X As 1820

X Niel bij As 1831

Schepers Paulus

Layen Joanna

JAN HENRI
 N.As 1826

M.Aldegonda
 N.As 1832

X As 1852

Janssen M. Elisabeth

Peter Jan
 As 1854

Arnold Ludovicus
 As 1857

Joannes Ludovicus
 As 1862

2. Margaretha Plessers °Meeuwen 11.08.1750

S/

Henric. Dreesen
Marie Leurs

Margaretha Plessers huwde te Meeuwen op 27 november 1779 met Petrus Slegers. Getuigen bij het huwelijk waren Philippus Veestraeten en Jan Plessers.

3. Maria Plessers °Grote-Brogel 11.08.1752

S/

Walter Plessers,
M. Meeuwissen

4. M. Catherina Plessers °Gr.-Brogel 04.05.1754

S/

Math. Driesen
M. Cath. Baten

Zij huwde te Meeuwen op 6 februari 1786 met Petrus Jacobus Keppens van Peer. Getuigen bij het huwelijk waren Jan en Henri Plessers.

5. JAN Plessers °Meeuwen 04.06.1756.

S/

Theodoor Rijners
Marie Maesen

Hij volgt onder C.5.

6. Christina Plessers °Meeuwen 03.08.1758 en overleden voor november 1762.

S/

Andries Kerkhofs
Hel. Heytmeyers

7. Petrus Plessers °Meeuwen 04.05.1760

S/

Christ. Vandermaesen
Marie Gijbels

Overleden te Meeuwen op 29 januari 1775, vijftien jaar oud.

8. HENDRIK Plessers °Meeuwen 16.04.1763.

S/

Jac. Lindtmans
Helena Colis

Hij volgt onder C.8.

9. Hubertus Plessers °Meeuwen 26.06.1766

S/

Arnold Hollanders
Margar. Nouwen

Hubertus Plessers huwde met Maria Neyens.

Hij overleed te Meeuwen op 31 augustus 1828, 63 jaar oud,

echtgenoot van Maria Neyens, in hun huis op het Gestel te Meeuwen. Leonard Neyens, 60 jaar en Arnold Plessers 27, beiden akkerlieden en buren van de overledene deden de aangifte.

C.5. Jan Plessers °Meeuwen 04.06.1765 +As 29.09.1822

De familie gesticht door Jan Plessers, vierde kind van Gaspar Plessers en Anna Maria Driesen, vinden we terug in As en Niel-bij-As.

Jan Plessers huwde te Meeuwen op 30 maart 1786 met de weduwe Maria Catherina Vincken.

Kinderen van het echtpaar Jan Plessers-Maria Catherina Vincken

1. Caspar Plessers °As 16.08.1786

2. Maria Elisabeth Plessers °As 16.12.1787

Zij huwde te As op 26.01.1820. Bij haar huwelijk is Maria Elisabeth 32 jaar oud, zij huwt de 28-jarige Paulus Schepers van Stein.

3. PIETER Plessers °As 13.11.1790.

Hij volgt onder C.5.3.

Maria Catherina Vincken, echtgenote Jan Plessers, overleed te As op 6 mei 1811.

Na de dood van zijn echtgenote hertrouwde Jan Plessers met Elisabeth Hoogmartens.

Jan Plessers overleed te As op 29 september 1822, 68 jaar oud, zijn zoon Petrus Plessers, 32 jaar oud, deed de aangifte van het overlijden.

C.5.3. Pieter Plessers °As 13.11.1790

Pieter Plessers werd als derde kind geboren in het huwelijk van Jan Plessers en Mar. Cath. Vincken.

Hij huwde op 26.08.1831 te Niel-bij-As met Joanna Layen, geboren te Niel-bij-As op 07.03.1795.

Het gezin Pieter Plessers-Joanna Layen bleef in Niel-bij-As wonen. Zij waren er landbouwer.

Petrus Plessers is bij zijn huwelijk bijna 41 jaar, Joanna Layen is er 35. Arnold Layen vader van de bruid was reeds

overleden op 10 november 1820. De moeder van de bruid Aldegonda Vincken overleed op 31.1.1831 enkele maanden voor het huwelijk.

Onmiddellijk na het huwelijk verklaren bruid en bruidegom dat hun een kind geboren werd te Niel-bij-As op 6 augustus 1826 dat nog ingeschreven staat onder de naam Jan Henri Layen.

Dit kind is door deze verklaring gewettigd als kind van Petrus Plessers en Joanna Layen. Jan Henri Layen gaat verder door het leven als Jan Henri Plessers. Mogelijk was Jan Henri een kind van Pieter Plessers, mogelijk ook niet.

Kinderen van het echtpaar Pieter Plessers - Joanna Layen

1. JAN HENRI Plessers °Niel-bij-As 06.08.1826
Hij volgt onder C.5.3.1.

2. Maria Aldegonda Plessers °Niel-bij-As 22.06.1832

C.5.3.1. Jan Henri Plessers °Niel-bij-As 06.08.1826

Jan Henri Plessers geboren te Niel-bij-As als Jan Henri Layen is de eerste ons bekende beursgenieter van de studiebeurs Plessers.

Noch op het R.A. te Hasselt, noch bij de provinciale dienst van studiebeurzen te Hasselt, noch in het gemeentelijk archief te Meeuwen, vonden we voor 1843 een aanvraag tot het bekomen van de beurs Plessers.

Bij de aanvraag in 1843 staat enkel vermeld dat Jan Henri Plessers voor het schooljaar 1843-1844 student was in het Klein-Seminarie te Sint-Truiden.

Hij was verwant met de beursstichter in de 6de graad (zie verder bij de schema's van de verwantschap).

De beurscommissie kende aan Jan Henri Plessers de beurs toe voor het schooljaar 1843-1844 evenals voor de volgende jaren, tot het einde van zijn studies.

Wanneer en waarom Jan Henri Plessers zijn studies stopte is weer een onbekende. We hebben er het raden naar.

Wat we wel weten is dat Jan Henri Plessers, 26 jaar oud zijnde, te As in het huwelijk trad op 19 oktober 1852 met de twintigjarige Maria Elisabeth Janssen. Zij was een dochter van Jan Janssen en Maria Anna Martens en geboren te As op 24 april 1832.

Bij zijn huwelijk staat Jan Henri Plessers vermeld als dienstknecht in As. Zijn vader is nog landbouwer te Niel, zijn moeder, Joanna Layen, is overleden.

Oorspronkelijk vond hij werk als dienstknecht op een boerderij. Later vinden we hem en zijn familie als landbouwer terug op de heide te As.

Het bestaan dat hij er voor hem en zijn familie vond was, gelijk voor iedereen in de Kempen, schraal en hard.

Ook in zijn huwelijksleven kende hij veel tegenslagen. Een zoontje overleed op 2-jarige leeftijd in 1859 en zijn echtgenote overleed op 22 april 1866, 34 jaar oud. Het jongste was pas 4 jaar.

Jan Henri Plessers overleed te As op 28 juli 1870, 44 jaar oud.

Kinderen van het echtpaar Jan Henri Plessers-Maria Elisabeth Janssen

1. Peter Jan Plessers °As 29.06.1854
2. Arnold Ludovicus Plessers °As 22.10.1857 en overleden te As op 28.10.1859, 2 jaar oud.
3. Joannes Ludovicus Plessers °As 1862

Joannes Ludovicus Plessers werd "grootgebracht" op het "Lemmes" een boerderij te As op de heide gelegen aan de Zevenhuizen.

Hier woonde zijn moederlijke familie, de familie Janssen. Joannes Ludovicus was 4 jaar oud toen zijn moeder stierf en als 8-jarige werd hij wees.

Al kon Jan Henri Plessers zijn kinderen slechts karige materiële middelen bieden, toch gaf hij zijn liefde voor de boeken door aan zijn zoon Joannes Ludovicus.

Joannes Ludovicus Plessers deed zijn humaniorastudies aan het college te Beringen. Quasi zeker mogen we stellen dat hij de studiebeurs Plessers genoten heeft. Zijn vader genoot reeds de beurs. De familie van zijn moeder, waar hij opgroeide, heeft zeker ook naar middelen gezocht om het begaafde kind studiekansen te geven. Schriftelijke bewijzen i.c. zijn aanvraag voor het bekomen van de beurs zijn echter niet voorhanden.

Over het leven en werk van Joannes Ludovicus Plessers gaf de Geschied- en Heemkundige Kring van As een

huldeboek uit (Snijders, D. en Daamen, J.: Joannes Ludovicus PLESSERS; uitg. St.-Aldegondiskring As, 1985).

C.8. HENDRIK Plessers °Meeuwen 16.04.1763

Hendrik Plessers achtste kind van Gaspar Plessers en zijn echtgenote Anna Maria Driesen huwde te Meeuwen op 1 april 1788 met Catharina Houben.

Hij bleef met zijn echtgenote op de ouderlijke hoeve op het Gestel (Dreezen) wonen. Een nogal voor de hand liggende beslissing als men weet dat al zijn zusters intussen het huis verlaten hadden, zijn oudere broer zijn vrouw naar Niel-bij-As gevolgd was en zijn vader enkele maanden later (1 september 1788) overleed. Enkel zijn jongste broer Hubertus was nog thuis. Bij de volkstelling van 1796 woonde Hubertus nog bij zijn broer op het Gestel.

Hendrik Plessers wordt dan vernoemd als "Plijsers" en zijn vrouw als Elisabeth, maar hun leeftijd klopt wel, Hendrik is dan 33 jaar, zijn vrouw 32 en zijn broer Hubertus 30 jaar. Ze hebben ook een meid Maria Neyens 30 jaar en vijf kinderen onder de 12 jaar. Zij pachten hun hoeve (ackerhuerman).

Kinderen van het echtpaar Hendrik Plessers-Catharina Elisabeth Houben

1. Anna Maria Plessers °Meeuwen 29.06.1789

p : Arnold Houben (grootv.)
m : Maria Dreesen (grootm.)

2. Maria Catherina °Meeuwen 29.10.1790

p : Plessers Hubertus
m : Houben Maria

3. Anna Elisabeth °Meeuwen 11.11.1792

p : Mertens Hendrik
m : Plessers Elisabeth

4. Caspar °Meeuwen 14.03.1795

p : Plessers Joannis
m : Vandijck Catherina

Op 24.06 1816 moest hij aan de loting deelnemen. Hij trok het nummer 19. Door dit nummer diende hij dienst te nemen in het leger. Hij overleed enkele maanden

later, als loteling in Namen op 6 november 1815.

5. MARIA MARGARETHA °Meeuwen 12.08.1797

p : Houben Petrus

m : Plessers M. Margar.

Huwde met Jan Anton Housen, volgt onder C.8.5..

6. ARNOLD Plessers, °Meeuwen 11.12.1799.

Volgt onder C.8.6.

en de tweelingzusjes :

7. Maria Helena °Meeuwen 11.04.1802

p : Thonissen Petrus

m : Evens Catherina

8. Anna Mechtildis °Meeuwen 11.04.1802

p : Plessers Hubertus

m : Houben Anna Mecht.

Mechtildis Plessers °1802 huwde te Meeuwen op 23 april 1835. Zij was toen 33 jaar oud, landbouwster-dienstmeid te Meeuwen. Haar echtgenoot Lambert Lemmens was eveneens landbouwer-dienstknecht te Meeuwen. Hij was 31 jaar oud, landbouwer wonende te Gruitrode en zijn echtgenote Anna Mar. Smeets die te Gruitrode overleed op 27 december 1828.

De ouders van Mechtildis Plessers waren beiden overleden.

Hendrik Plessers overleed te Meeuwen op 22 oktober 1820.

Catherina Elisabeth Houben overleed te Meeuwen op 28 augustus 1812. De jongste kinderen waren bij het overlijden van de moeder slechts 10 jaar, de oudste dochter was er 23.

C.8.5. Maria Margaretha Plessers °Meeuwen 12.08.1797

Maria Margaretha Plessers, vijfde kind van het echtpaar Hendrik Plessers-Cath. Elis. Houben, huwde te Meeuwen op 11 april 1828. Zij staat vermeld als dienstmeid. Haar beide ouders waren overleden resp. in 1820 en in 1812.

Evenals haar echtgenoot was Margaretha Plessers bij haar huwelijk 31 jaar. Haar echtgenoot Jan Antonius Housen werd te Bocholt geboren op 15 januari 1797, als zoon van Laurentius Housen en Maria Agnes Drees. Zijn beide ouders waren overleden. Laurentius Housen overleed te Bocholt op 23.03.1810 en Maria Agnes Drees op 24.02.1817, eveneens te Bocholt.

Het echtpaar Housen-Plessers vestigde zich te Meeuwen.
Daar werden ook hun kinderen geboren.

Kinderen uit het huwelijk Jan Antoon Housen-Maria Margaretha Plessers

1. Maria Elisabeth °04.06.1829
2. Henricus °14.07.1831
3. Catherina °09.05.1834
4. op 28 december 1837 werd een zoontje doodgeboren
5. op 2 juli 1840 werd een dochtertje doodgeboren

Maria Margaretha Plessers overleed te Meeuwen in 1848.

C.8.6. Arnold Plessers °Meeuwen 11.12.1799

Arnold Plessers zesde kind van het echtpaar Plessers-Houben huwde te Wijshagen op 25 oktober 1823, 24 jaar oud zijnde. Op dat ogenblik had hij al het ouderlijk huis verlaten, want in de huwelijksakte staat hij vermeld als parochiaan van Op-
glabbeek, wonende in Neerglabbeek. Hoogstwaarschijnlijk was hij er in dienst op een hoeve.

Zijn echtgenote Maria Elisabeth Vaneijgen was 34 jaar oud, landbouwster, wonende te Wijshagen, dochter van Nicolaes Vaneijgen en Anna Cardinaels.

Wanneer Arnold Plessers en zijn echtgenote juist op de ouderlijke hoeve (Dreezen op het Gestel) zijn komen wonen is niet bekend. In elk geval wonen zij er met hun gezin in 1828.

Kinderen van het echtpaar Arnold Plessers - Maria Elisabeth Vaneijgen

1. Henri Plessers °Meeuwen 21.10.1824

Henri Plessers, oudste zoon van het echtpaar Plessers-Vaneijgen, huwde 32 jaar oud zijnde, op 20 februari 1857 te Wijshagen. Hij had aan zijn militieverplichtingen voldaan. Zijn echtgenote Anna Catherina Helena Hillen was 22 jaar oud. Zij werd geboren te Bree op 10 oktober 1834 als dochter van Willem Hillen en Maria Helena Drees. Bij het huwelijk van hun dochter woonde het echtpaar Hillen-Drees, als landbouwer, in Wijshagen.

Als oudste zoon bleef Henri Plessers, volgens oud gebruik, op de ouderlijke hoeve boeren.

Op de lijst in 1881 opgesteld door Pastoor Claes van Meeuwen, vinden we hem en zijn familie terug op "Dreesen" op het Gestel. Zij staan er als volgt opgetekend :

Arnold Plessers 82 jaar, de vader woonde dus bij hem in, de moeder Maria Elisabeth Vaneijgen was overleden. Het echtpaar Henri Plessers-Catharina Hillen en hun kinderen :

Arnold Plessers	23 j.
Elisabeth "	21 j.
Wilhelmus "	20 j.
Christina "	15 j.
Jan "	11 j.
Lambertus "	9,5 j.
Agnes "	8 j.

Hun zoon Jan Plessers werd geboren te Meeuwen op 31 mei 1870. Hij overleed te Meeuwen op 15.12.1910. Jan Plessers huwde te Wijshagen op 26 januari 1902 met Helena Maria Meermans °Gerdingen 09.01.1870, dochter van Jacobus Meermans en M. Cath. Schrooten. Zij overleed te Meeuwen op 11.12.1950.

2. Anna Catherina Plessers °Meeuwen 17.08.1826

Anna Catherina Plessers overleed als kind van 5 jaar op 20 maart 1831. Haar ouders woonden toen op het Gestel in Meeuwen.

3. Maria Agnes (officieel staat Agnès genoteerd) °Meeuwen 18.11.1828. Zij huwde te Meeuwen op 27.02.1854 met Jan Marting van As.

Uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren :

Hubertus Marting	°As 31.07.1857
Catherina Elisabeth Marting	°As 11.08.1859

Maria Agnes Plessers overleed 10 maanden later te As op 24 juni 1860. Zij was 38 jaar oud en overleed in hun woning te As genaamd 't Kempken.

4. GASPAR Plessers °Meeuwen 03.03.1831

Hij volgt onder C.8.6.4.

5. Anna Catherina Plessers °Meeuwen 20.09.1834

C.8.6.4. Gaspar Plessers °Meeuwen 03.03.1831

We gaan met de afstammelingen van Gaspar Plessers verder, omdat er onder zijn afstammelingen verschillende zijn die de beurs Plessers aangevraagd en gekregen hebben.

Gaspar Plessers huwde te Wijshagen op 8 oktober 1857, 26 jaar oud zijnde met Maria Helena Bullen, 20 jaar oud, geboren te Wijshagen op 1 juni 1837. Zij woonde in Wijshagen bij haar ouders Jan Joseph Bullen en Maria Catherina Broekmans.

Gaspar Plessers staat vermeld als landbouwer te Meeuwen. Eigenaardig is wel dat Gaspar Plessers nooit ingeschreven werd in Wijshagen. Bij de geboorte van al zijn kinderen staat hij als landbouwer wonende te Meeuwen vermeld, zijn echtgenote te Wijshagen.

Kinderen van het echtpaar Gaspar Plessers - Maria Helena Bullen

1. Maria Catherina Elisabeth Plessers °Wijshagen 22.12.-1858

Dit kind overleed te Wijshagen op 16 april 1862, in het huis van haar grootouders waar ook haar moeder woont. De vader Gaspar Plessers woont in Meeuwen. Willem Hillen, 60 jaar oud, landbouwer en Peter Jacob Weytjens, 32 jaar oud, eveneens landbouwer, beiden burens, doen de aangifte.

2. Maria Catherina Plessers °Wijshagen 18.02.1861

Dit kindje overleed twee maanden later op 16.04.1861.

3. Maria Catherina Elisabeth Plessers °Wijshagen 30.07.1863

4. Anne Maria Plessers °Wijshagen 23.09.1865

5. GERTRUDIS Plessers °Wijshagen 29/01.1868, zij volgt onder C.8.6.4.5.

6. Jan Mathijs Plessers °Wijshagen 03.11.1869

7. JAN JOZEF Plessers °Wijshagen 26.07.1874, volgt onder C.8.6.4.7.

De geboorte van het jongste kind werd aangegeven door vader Gaspar Plessers. Hij is dan 42 jaar oud. En ook nu weer wordt erbij vermeld dat hij als land-

bouwer in Meeuwen woont. Zijn echtgenote Maria Helena Bullen woont nog altijd bij haar ouders in Wijs-hagen.

Bij de aangifte van een overlijden is men echter minder nauwkeurig, want o.a. in 1865 en in 1874 komt Gaspar Plessers een overlijden aangeven, de eerste maal van een bewoner van "Ritten" op Plockroy, de andere keer van "Stox" op Plockroy. In beide gevallen wordt hij dan vermeld als "buur" van de overledene.

De oplossing dient zeker gezocht in de moeilijke levensomstandigheden tijdens de vorige eeuw, zeker in de Kempen. Niet iedereen had de middelen om een boerderijtje te kopen of zelfs te huren. Een oplossing werd dan op een of andere manier gezocht. Voor het echtpaar Plessers-Bullen was de oplossing wonen bij de ouders van de vrouw. Werken bij de familie van de man.

C.8.6.4.5. Gertrudis Plessers °Wijshagen 29.01.1868

Gertrudis Plessers huwde te Wijshagen op 23.10.1895 met Jan Hubert Berghs °Niel-bij-As 22.06.11860 zoon van Leonard Berghs en Anna Philips.

Twee van hun kinderen, nl. Lodewijk Berghs en Jules Berghs stelden zich kandidaat voor de studiebeurs Plessers. Zij waren verwant met Hubertus Plessers in de 8ste graad.

Lodewijk Berghs werd te Niel-bij-As geboren op 13 april 1904.

Zijn broer Jules Berghs werd geboren op 20 juli 1909. Beiden stelden zich kandidaat in 1921. Zij kregen de beurs niet toegekend omdat een andere kandidaat nauwer verwant was. In 1925 hernieuwde Lodewijk Berghs zijn aanvraag. Hij was toen student rethorica bij de Paters Redemptoristen te Essen-Antwerpen. Nu kreeg hij de beurs toegekend.

Zie ook bij de lijst aanvragers studiebeurs Plessers onder 5- en 6- en 7-.

C.8.6.4.7. Jan Jozef Plessers °Wijshagen 26.07.1874

Hij huwde te Meeuwen op 29.09.1900 met Maria Helena Bomans °Peer op 22.04.1881, wonende te Meeuwen,

Hendrik PLESSERS (° Meeuwen 1863) X Catharina HOUBEN

1. A. Maria 2. M. Catharina 3. A. Elisabeth 4. Caspar 7. M. Helena 8. A. Mechtildis

° Meeuwen
1789

° Meeuwen
1790

° Meeuwen
1792

° Meeuwen
1795

° Meeuwen
1802

° Meeuwen
1802

5. M. Margaretha

6. Arnold

° Meeuwen
1797

° Meeuwen
1799

X Meeuwen 1828

X Wijshagen 1823

HOUSEN Jan Anthonis

M. Elisabeth Vaneijgen

M. Elisabeth
° Meeuwen
1829

Henricus
° Meeuwen
1831

Catharina
° Meeuwen
1834

doodgeb.
Meeuwen
1837+1840

Henri
° Meeuwen
1824

A. Cath.
° Meeuwen
1826

M. Agnes
° Meeuwen
1828

Gaspar
° Meeuwen
1831

A. Catharina
° Meeuwen
1834

X Wijsh. 1857

X

Meeuwen 1854

X Wijshagen 1857

A. Cath. Hillen

Jan Marting

M. Helena BULLEN

M. Cath.

M. Cath.

C. Elis.

A. Maria

Gertrudis

Jan Mathijs

Jan Jozef

° Wijsh.
1858

° Wijsh.
1861

° Wijsh.
1863

° Wijsh.
1865

° Wijsh.
1868

° Wijsh.
1869

° Wijsh.
1874

X Wijshagen 1895

X Meeuwen 1900

J.H. BERGHS

Hel. BOMANS

o.a. Lodewijk
° Niel bij As
1904

Jules
° N.As
1909

o.a. Jules
° Meeuwen
1903

Leo
° Meeuwen
1908

dochter van Peter Hendrik Bomans en Maria Elisabeth Smeets.

Jan Jozef Plessers overleed te Meeuwen op 3 maart 1916.

Onder hun talrijke kinderen dienen we er twee te vermelden.

- Jules Plessers (Jozef Matthijs Juliaan) °Meeuwen 16.09.1903. Hij huwde te Meeuwen op 9 april 1928 met Maria Elisabeth Berben °Meeuwen op 4 november 1904, dochter van Willem Berben en Maria Elisabeth Neyens. Hun zoon Hugo Plessers °Meeuwen op 11 april 1931 vroeg in 1951 de studiebeurs aan als seminarist-wijsbegeerte 2de jaar. Op 9 november 1951 werd hem de beurs toegekend. Ze bedroeg toen 1575 fr.

Hugo Plessers was met de stichter van de beurs verwant in de 9de graad. Zie verder onder nr. 13.

- Leo Gaspar Joseph Plessers °Meeuwen 13.06.1908, huwde op 4 augustus 1937 met Maria Linders. Een zoon van hem, Guido Plessers, geboren te Hasselt op 24.08.1938 vroeg de studiebeurs aan in 1956 als student 1ste jaar wijsbegeerte in het klein seminarie te Sint-Truiden. Evenals zijn neef Hugo Plessers was hij verwant in de 9de graad. Ook hij kreeg de beurs van 1575 fr. toegekend. Zie verder onder nr. 14.

Godelieve Geerkens

DE TIJD VAN TOEN

De famie BARTEL = Bloemen.

Dat de kleermakersstiel een familiebedrijf was blijkt uit onderstaande foto daterend van de twintiger jaren.

Niet minder dan drie naaimachines werden, omwille van de foto, op het erf gezet.

v.l.n.r.

- 1.
2. Lies Bloemen, huwde met Geers = de booi. Zij was duidelijk de modiste.
- 3.
4. Moeder Bartel.
5. Rechtstaande aan de naaimachine.
6. Zoon Fons Bartel.
7. Teng Bartel, duidelijk het hoofd van het kleermakersgezin.
- 8.

HET GIELISGOED

INLEIDING

Wie in Meeuwen spreekt over "de Gielis" denkt onwillekeurig aan andere eeuwenoude boerderijen zoals Kwijnen, Mossis, Biënis, enz., waarvan de geschiedenis ermee parallel loopt.

Door de eeuwen heen werd het Gielisgoed bewoond door rasechte Kempenaars, honkvast en diep kristelijk. Zijn bewoners waren hard werkende mensen die zich veel ontzegden om hun gezin niets tekort te doen, maar ze werden geregeld geplaagd door oorlogen en ellende allerhande, terwijl er in periodes van vrede al geen overschot was. Ze leefden in de "goede oude tijd", waarin weinig mensen echt oud werden, waarin ontzettend veel kinderen stierven en waarin de mensen totaal afhankelijk waren van de natuur, de pastoor en de heer of het klooster waarvan ze het goed huurden.

Dat ook de Gielishoeve tijden van relatieve grootheid en verval voor zijn bewoners meebracht, moge blijken uit wat volgt. Voor de duidelijkheid moet hier vermeld dat het Gielisgoed van ca. 1800 tot ca. 1930 uit twee boerderijen bestond.

De geschreven geschiedenis van de "oude" Gielis begint omstreeks 1450 en houdt op in 1930; deze van de "nieuwe" of "kleine" Gielis begint omstreeks 1800 en duurt nog altijd voort.

I. NAAM

De persoonsnaam "Gielis"

"Gielis", in Meeuwen uitgesproken als [gelis], is een vorm van de voornaam Aegidius.

De spellingvarianten die men in de bronnen aantreft zijn : Ghylis, Ghilis, Ghielis, Gielis, Gilis.

Volgens Dr. J. Van der Schaar in het "Woordenboek van voor- namen" (Aula-boeken 176 / Utrecht/Antwerpen, Het Spectrum, 1974) is "De sterk van de oorspr. vorm afwijkende vorm *Gillis* [...] een vulgairlat.-romaanse ontwikkeling en [...] bij ons uit het fra. overgenomen (*Egide, Gide, Gilles*)".

De erfnaam "Gielis"

Als voornaam, niet te verwarren met "Geel/Geelke" uit Michaël, wordt "Gelis" thans in Meeuwen niet (meer) gebruikt, wel nog als huis- en erfnaam.

De gehuchtsnaam "Gielisheide"

Als gehuchtsnaam duikt Gielisheide pas op in het midden van de 19de eeuw. De Kadastrale Legger van 1844 vermeldt dan "De Gielis het gehucht" en de "Atlas der Buurtwegen" van 1845 noemt het "De Gielisheide". In een officiële inwonerslijst van 1846 is er sprake van De Gielis nr. 1 en De Gielis nr. 2. Vóór die tijd werden de bewoners van de "grote" en de "kleine" Gielis administratief tot het gehucht Berenheide gerekend. Etymologisch is de gehuchtsnaam een veldnaam met als eerste en bepalend lid een huis-of erfnaam "Gielis" en als grondwoord of tweede lid "heide". Dit type van naamgeving voor heidevlakten kwam in Meeuwen meer voor : Boutsheide ("Bouts-goed"), Dasheide ("Dasgoed"), Gielenheide ("Gielengood").

De waternaam "Gielisbeek"

De Gielisbeek ontleent haar naam aan de Gielishoeve. Het is een typische grensbeek. Ze ontspringt in de heide en heeft haar hele loop op de grens tussen Meeuwen en Erpekom. Tussen de Berenheidermolen en de grens met Ellikom verdwijnt ze in de Abeek. De meeste Meeuwenaren kennen ze als het "Erpekommerbeekje".

De wegnaam "Gielisheide"

Nu de "nabuurſchappen" - voor zover ze nog een rol ſpelen - niet meer ſamenvallen met de oude gehuchten, kunnen we alleen maar toejuichen dat de oude gehuchtsnamen blijven voortleven in de moderne ſtraatnamen. "De Gieliſheide" is er één van. De weg van Meeuwen naar Peer via de Gieliſ heet in de oude Atlas van de Buurtwegen "De Gieliſ Baen".

2. VROEGSTE VERMELDINGEN

De oudste vermelding van de naam "Gilis" komt voor in 1451.
(1)

[illegible]

4. bij erve int GHYLIS en bij erve levent...

HET GIELISGOED EN ZIJN GESCHIEDENIS

1. Historische schets van de goederen tot aan de Franse Revolutie

Gielishof of het hof in den ghilis is een oude pachthoeve in Meeuwen (oorspronkelijk onder Erpekom).

De vroegste periode waarin met zekerheid sprake is over het Gielishof is de 15de eeuw. (zie hoger)

Vanaf het midden van de 16de eeuw krijgen we een beter inzicht in het verloop van de gebeurtenissen op de Gielishoeve.

In 1549 stichtten jonker Willem van Horion en zijn vrouw Heylwich van Steenhuysen, de ouders van zuster Maria van Horion, in het klooster van Bree, vier jaargetijden, waarvoor het Gielishof tot pand werd gesteld. Toen was het goed dus eigendom van de familie van Horion. Deze Maria van Horion werd geprofest in het klooster van O.L.V. ter Rivieren dat "een weynig buyten de poorte" gelegen was. Dit klooster werd in 1464 door de E.Z. Franciscanessen van Hasselt opgericht. Het werd zo genoemd, omdat het bij de Boneputterbeek lag. (2) De oorspronkelijke omheiningmuur en ingangspoort zijn nog gedeeltelijk intact en te bezichtigen in de Pater Lambertusstraat, achter de bibliotheek in Bree.

De meeste goederen die het klooster bezat kwamen voort uit het erfdeel van de zusters zelf, o.a. Tielkenschof onder Bocholt en ook de Gielis. In het klooster werd ook ooit één zuster van Meeuwen geprofest, nl. Kathryn Wiricks nr. 139, overleden in het laatste kwart van de 16de eeuw. (3)

De ouders van Maria gaven aan het klooster, zoals toen gebruikelijk was een bruidsschat : 1100 gulden en 4 jaargetijden, met daarenboven als pand de Gielishoeve.

In 1552 zal het oorlogsgebeuren de geschiedenis van de Gielishoeve voor de eerste, maar niet voor de laatste maal, grondig beïnvloeden. In de strijd tussen Hendrik II, de koning van Frankrijk, en keizer Karel V, beging Willem van Horion de vergissing van zijn leven : hij leverde het fort van Bouillon, waarvan hij de bevelhebber was, over aan de Fransen die het belegerden. Dit werd hem door zijn verontwaardigde soldaten niet in dank afgenomen. Hij werd gevangelijk naar Luik gevoerd, waar hij door de schepenbank ter dood werd veroordeeld met uitvoering van het vonnis op 15 april 1553. Daarbij werden al zijn goederen verbeurd verklaard. (4) Zijn goederenregisters en renteboeken werden door procureur Van der Heyden in beslag genomen.

De familie en ook de zusters van O.L.V. ter Rivieren zaten hierdoor in nauwe schoentjes. Na vele processen kregen de erfgenamen dan toch 6700 gulden schadevergoeding toegewezen door het gerechtshof van Spiers. De belangen van de zusters werden behartigd door Hendrik de Borman van Bree

(°1593 +1662 ; schout van Bree 1628-1658). Die schreef een smeekschrift aan ene "monseigneur", opdat deze ten voordele van de zusters, "wier armoede genoegzaam gekend is", bij procureur Van der Heyden zou tussenkomen.

Deze "tussenkomst" bleef niet zonder gevolg, want de fundaties werden uitgevoerd zoals ze oorspronkelijk gesticht waren. De zusters kregen door de procureur nog vóór 1607 de Gielishoeve, die de Horions tot pand hadden gesteld, toegewezen (5). Het grondeigendom werd pas in 1627 toegewezen (6).

Voor de tweede helft van de 16de eeuw was ongetwijfeld de regering van Gerard van Groesbeek, prins-bisschop van Luik van 1564 tot 1580 belangrijk. Hij vaardigde een reglement uit waardoor de inwoners van het land van Loon, in geval van nood, eigen verweer mochten organiseren, m.a.w. een "burgermilitie" op de been brengen. Vermoedelijk zijn toen ook de schansen ontstaan, d.w.z. plaatselijke, verdedigbare onderkogens tegen vreemde indringers. Het is natuurlijk zeer de vraag hoe efficiënt deze verweermiddelen waren tegen overmacht en genadeloos optreden van doortrekkende troepen. Het was ongetwijfeld een trieste tijd voor de bewoners van de Gielishoeve. (7)

In 1607 werd de pachthoeve met al haar toebehoren verhuurd aan Jacob Smeets, die hiervoor jaarlijks 72 rijns gulden pacht moest betalen. (8)

Het Gielishof moest in de loop der jaren nogal eens worden gerestaureerd. Zo werden de gebouwen in 1680 helemaal hersteld en de daken opnieuw gedekt (9).

Volgens een schrijven van pastoor Keyers van Gerdingen aan de prins-bisschop van Luik was het goed in 1714, wegens de voortdurende oorlogen en afgelegen ligging, in verval en alleen al de reparaties zouden 300 rijns gulden belopen. De zusters vroegen dan ook de toestemming aan de prins-bisschop om het Gielishof te mogen verkopen, temeer daar deze hoeve verlieslatend was (10). De franciscanessen hadden er vele jaren voor 1714 niets meer geïnd. De pachter had nog nauwelijks iets kunnen verdienen.

In 1715 wordt de Gielis in erfpacht gegeven aan Elisabeth Crox, weduwe van Jan Slegers, en haar kinderen. Er wordt een hoofdsom bepaald en de rente wordt vastgelegd.

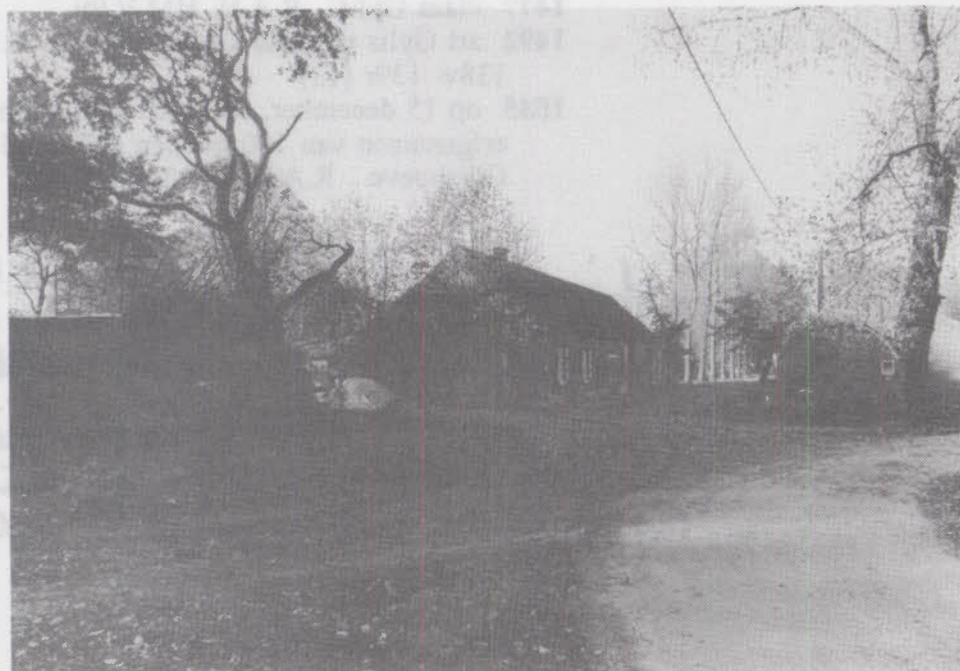
Begin 19de eeuw blijft er nog een som van 672 gulden Nederlands als hoofdsom af te betalen (11). Deze geeft een jaarlijkse rente van 20 gulden 65 cents.

Eigenaar is dan Pierre Felix Joseph Rivière, wonend te Parijs. Het kapitaal, oorspronkelijk behorend aan de "Begijnen van Bree", werd te Maastricht geregistreerd op 6 februari 1811, ten voordele van voornoemde Parijzenaar.

2. Pochters en bewoners van "de oude Gielis"

Oude Gielis (afgebroken ca. 1930)

Nieuwe Gielis

2. Pachters en bewoners van "de oude Gielis"

Tot enkele decennia terug was het merendeel van de dorpsbewoners gekend onder de "erfnaam", dus de naam van het goed waarop ze woonden. Een voornaam toevoegen was voldoende. Denk maar aan "Mieke vanne Gelis", "Fónske vannen Driège", "Teng vanne Miële", "Bert vannen Donnerslaag", enz. Iedereen wist over wie het ging. Soms had men zelfs het raden naar de officiële familienaam. Die is ook slechts na de Franse revolutie "ingeburgerd" geraakt.

De lijst van bewoners van de Gielis die hierna volgt, zegt dan ook alleen maar dat die persoon of personen er op dat tijdstip woonachtig waren. Het is niet altijd vast te stellen of het om vader, zoon, kleinzoon, enz. gaat. Dit even om mogelijke stamboomonderzoekers wat te waarschuwen. Langs een "erfnaam" kan men in de Kempen niet zomaar opklimmen om zijn voorouders te zoeken.

Bewoners van de "Gielis" zoals ze, chronologisch, in archieven voorkomen :

a. 15de en 16de eeuw

1456 art (=Arnold) Ghielis... R.A.H. ML,V, 21v

1472 art Ghyelis... R.A.H. ML,V, 2r (12)

1476 jan Gylis van Luttelmeeuwen... R.A.H. HM,23,18v

1476 peter Gylis... R.A.H. HM,23,22r

1477 claes Gylis... R.A.H. HM,V,9v

1492 art Gylis en peter Gylis... R.A.H. G.B.,S, 12,
138v- 139r (13)

1535 op 15 december, Jacob en Merten in den Ghilis,
erfgenamen van 100 gouden gulden als erfdeel van de
Gilishoeve... R.A.H.,12,126v-127r

1. gedinghe tusschen coens tielen
2. ende jacop inden gielis
3. ende merten inden gielis

1538 Jan inden Ghilis... R.A.H. 12, 137v-138r

1544 Dymphna, de dochter van Nelis Smeets, is de huis
vrouw van Jan inden Ghilis...
R.A.H., 12, 172v-173r

En dan zien wij voor het eerst een pachter met zijn "familienaam"
opduiken.

1557 Jan ghyllis pachter...
R.A.H., HM 1, 1v

1557 Jan Vlieghe, pachter van de Gilis...
R.A.H., HM 1, 3v

Jan ghyllis pachter is praktisch zeker Jan Vlieghe

1557 ...Peter ghyllis dient rechtzaak in...
R.A.H., M 1, 2r

1569 ...Koen, de weduwe in de gylis...
R.A.H., M 2, 22r

1569 ...belooft voor Koen Gilis te betalen...
R.A.H., M 2, 24v

1570 ...Koen dient een klacht in...
R.A.H., M 2, 65r

1572 ...Willem de pachter van de Ghilis...
R.A.H., M 2, 174r

b. 17de eeuw

In 1607 komt er een nieuwe pachter op de Gielis en dat is
Jacob Smeets, mogelijk afkomstig van "de Smèets" onder
Grote-Brogel.

1607 ...Jacob Smeets huurt de Gielishoeve met alle lande-
rijen, beemden, hagen en broeken van het klooster
O.L.V. ter Rivieren te Bree voor 72 gulden jaarlijks.

Was het in de 16de eeuw al niet rooskleurig voor de Kempense
boer, in de 17de eeuw zou het er zeker niet op verbeteren.
Soldaten van allerlei slag en aard doorkruisten onze ge-
westen, bevoorraadden zich ter plaatse en brandschatten de
bewoners.

We zetten hier enkele dramatische jaren op een rijtje. Het
hoefgetrappel van naderende paarden heeft zeker bij onze
voorouders een panische angst veroorzaakt. (14)

1604 : oproerige Spaanse soldaten, onderweg naar 's Hertogen-
bosch plunderen onze streken...

1630 : de keizerlijke troepen hebben zich genesteld in onze
contreien. *"Ze kwelden die huyslieden geweldig met
slaen en stooten, en ze transeneerden hun geld aef".*

1632 : het Hollands leger trekt van Roermond naar Ha-m-

ont via Bree.

1632 : de Spanjaarden worden uit Maastricht verdreven door stadhouder prins Frederik Hendrik. Na een maandenlange belegering verspreiden zich de verslagen soldaten. Ongeregelde troepen blijven echter onze streken doorkruisen zodat we mogen aannemen dat de bewoners van de Gielishoeve meermaals hun toevlucht moeten zoeken op de schans van de Berenheide.

1633 : graaf Jan van Nassau ligt met zijn troepen in onze streken gelegerd....

1636 : om de orde in ons bisdom te handhaven stuurt de Duitse Keizer de beruchte krijgsman Jan van Weert met een leger Kroaten. Dit leger overwintert in de Kempen. Het zijn deze troepen die de pest in onze streek brengen.

1648 : Vrede van Westfalen te Munster gesloten betekent het einde van de 30-jarige oorlog tussen het Keizerrijk en Frankrijk enerzijds en de 80-jarige oorlog tussen de Spaanse Nederlanden en de Verenigde provincien.

Voor onze streken betekende het echter geenszins het einde van de ellende, integendeel.

Van soldij verstoken huurlingen bleven onze dorpen teisteren. Het meest bloedige feit was zeker het treffen tussen de "Huyslieden" en de beter geoefende huurlingen van Karel van Lorreinen. Op St.-Niclaesdag 1648 werden in de heide bij Meeuwen ca. 400 van de 1500 à 1600 huislieden, die het tegen de Lorreinen wilden opnemen, gedood en evenveel gewond.

1650 : plunderingen in Opoeteren...

1651 : 38 woningen in Opglabbeek in brand gestoken, 2 inwoners doodgeschoten. Opglabbeek telde een 60 tal woningen. In 1648 vonden op de heide bij Meeuwen al 22 mannen uit Opglabbeek de dood.

1654 : Beringen verwoest en in brand gestoken...

1654 : Peer geplunderd en in brand gestoken...

1654 : Hamont verwoest, enz... het verhaal wordt eentonig.

1672 : Lod. XIV trekt door het prinsbisdom Luik ondanks de neutraliteit. Hand- en spandiensten werden geëist van de straatarme bevolking.

1678 : Hollanders bezetten onze streken...

De vreemde legers brachten niet alleen materiële ellende met zich mee, maar door gebrek aan hygiëne, enz. braken ziekten uit zowel onder de verzwakte bevolking als onder het vee. Dat er in de archieven uit de 17de eeuw vaak hiaten voorkomen, hoeft dus geen betoog. Veel ging in de vlammen op. Vaak zwegen de pennen.

Voor wat de "Gielis" aangaat maken we daardoor een sprong

van 1607 naar 1680. Dan staat vermeld: "...het pachthof wordt hersteld en helemaal gedekt na dezen langdurigen oorlog.....". Na de 80 jarige oorlog (1568-1648) en de nasleep ervan, was het van 1672 tot 1678 de Hollandse oorlog die voor veel miserie zorgde. En telkens vond de Kempense boer de moed om terug aan de slag te gaan.

In 1694 kocht Peter op den Ghilis, alias (= anders gezegd of ook zo geheten) CROX, een stuk land.

We laten hier de akte volgen, met aansluitend de transcriptie.

173

vercregen heeft van die erfgenaemen
van peter Custers zal peter op den
ghelis alias Croox ende Jan Peters
ende Dingen Custers ende dat agter
volgens ende alsulke conditie als
den heer transportant het selve
gecocht heeft te weten voor de somme
van hondert vijftig gulden capitael
zijnde die eerste hondert gulden competerende
aan die kercke van groten Brogel ende.....

6 maart 1694

vertaling :

1. vercregen heeft van die erfgenaemen
2. van Peter Custers ende zal Peter op den
3. Gielis alias Croox ende Jan Peters
4. ende Dingen Custers ende dat agter-
5. volgens ende alsulke conditie als
6. den heer transportant hetzelfde
7. gekocht heeft den 6 (zesden) maart 1694 te weten voor de
8. somme
9. van hondert vijftig gulden capitael
10. zijnde die eerste hondert gulden competerende
- aan die kercke van Groten Brogel ende.....

Rond 1714 is "de Gielis" blijkbaar een pure "verliespost" geworden voor het klooster O.L.V. ter Rivieren te Bree, vermits de zusters dan aan de prins-bisschop schrijven om toelating "de Gielis" te verkopen.

Wanneer is de pachthoeve dan verkocht ?

We kunnen het niet met zekerheid zeggen. We komen er wel nog op terug bij het ter sprake brengen van een akte voor notaris Wadeux dd. 1829.

Op 15 juli 1715 geven de zusters van het klooster O.L.V. ter Rivieren "de Gielis" in erfpacht (15) aan Elisabeth Crox, weduwe van Jan Slegers, en haar kinderen. Elisabeth Crox wordt bijgestaan door Mathijs Slegers, haar schoonbroer en momber van de onmondige kinderen van Jan Slegers en Elis. Crox. De erfpacht bedraagt 36 gulden Brabants voor het pachthof "de Gielis", gedeeltelijk onder Grote-Brogel en gedeeltelijk onder Meeuwen gelegen. Inbegrepen was ook een huisje op de schans (= de schans op de Berenheide) als toevluchtsoord.

Ben verclaert gelijk sy sijn verclaerende mits desen:
 hunnen hoff genoemd den gielis deels onder meeu-
 wen deels onder grooten Brogel gelegen met alle
 ap: & dependitien Recht & gerechtigheijt lasten
 van keur & cijnsen daer op staende met de plaetse
 & huijs op de schanse te weten van meeuwen
 in eenen Erfpacht van ses en dertigh gulden
 vtergeuen te weten aen de tweede comparanten
 voor haer & haere kinderen te weten

verclaert gelijk zij sijn verclaerende mits desen, hunnen hoff
 genoemd den gielis deels onder meeuwen deels onder grooten
 Brogel gelegen met alle ap: ende dependentien Recht ende
 gerechtigheijt lasten van keur ende cijnsen daer op staende met de
 plaetse ende huijs op de schanse te weten van meeuwen in eenen
 erfpacht van ses en dertigh gulden Brabants uijte geven te weten
 aen de tweede comparanten voor haer ende haere kinderen

Verder wordt gestipuleerd dat de erfpacht van jaar tot jaar gaat en dat zij aanvangt op 1 januari 1716. Indien het zou voorkomen dat E. Crox of iemand van haar kinderen zou willen aflossen dan mogen de zusters niet verder hogen dan 1200 gulden Brabants, omdat het hof door de langdurige oorlog erg vervallen is en er veel herstellingen nodig zijn, enz... (16)

*alt ascenderen als den prijs van twee hondert,
guld: ~~te~~ ~~te~~ Eycker wylen dat desen hof ruineus
is geworden door desen gedurigen gepasseerden
oorlogh & veel reparatien van nooden heeft soo
sal de tweede Comparante den seuen wederom
in Staat stellen tot instigheit van den Erfpaght*

c. 18de eeuw

De hoeve was nog maar pas hersteld of er waren weer troepen die door het "neutrale" Luikerland trokken, een spoor van vernieling achterlatend. Van 1702 tot 1713, in de Spaanse successieoorlog, vochten Franse legers tegen Engelse, Oostenrijkse en Hollandse bondgenoten. Ook nu weer ellende voor de plaatselijke bevolking: opeisingen, brandschattingen, winterinkwartieringen, enz.

Hoewel de mensen al wat gewoon waren bleken deze "bondgenoten" de ergste wreedheden te begaan. Tot vandaag nog wordt op verschillende plaatsen "Malbroek" verbrand. Malbroek is een 'verbasterde' naam voor John Churchill, hertog van Marlborough, Engels generaal (1650-1722) en aanvoerder van de bondgenoten.

Een veel voorkomend fenomeen uit die tijd was "introuwen". Op een bepaalde leeftijd de hoeve overgeven aan zoon of dochter was zowat de enige "sociale zekerheid" voor een min of meer verzorgde oude dag. Het verzorgen van vader en/of moeder werd dan ook vaak in een contract vastgelegd.

- 1715 Elisabeth Crox, wed. Jan Slegers en haar kinderen
- 1733 Jacobus Cremers X Maria Slegers (dochter van voorgaande)
- 1748 Jacobus Cremers in tweede huwelijk met Aldegonda Snijders
- 1782 Petrus Cremers (uit het tweede huwelijk van Jacobus voornoemd met Elisabeth Gielen)

1796 Petrus Cremers in tweede huwelijk met Elisabeth Dreesen

Einde 18de eeuw is er ook sprake van de "kleine" of de "nieuwe" Gielis. Die bespreken we later. We gaan eerst verder met de "oude" Gielis.

Nu nemen we de draad van het familieverhaal weer op rond 1700 met de familie Slegers-Crox.

Elisabeth Crox huwde met Joannes Slegers van Ellikom. Zij gingen, vermoedelijk, inwonen op "de Gielis". Er werden hen vijf of zes kinderen geboren nl. Jozef, Mathias, Peter, Ida Maria (of Ida en Maria) en Aldegonda. Joannes Slegers overleed vóór 15 juli 1715, want op die datum sluit zijn weduwe een pachtcontract met het klooster Ter Rivieren.

In 1733 wordt de hoeve overgenomen door Jacobus Cremers (°1709 +1785), gehuwd met de dochter Maria Slegers (+1745) op 2 mei 1730.

Elisabeth Crox, wed. Slegers, doet op 22 oktober 1733 afstand van haar bezittingen ten voordele van haar dochter Maria en haar schoonzoon Jacobus Cremers. Omdat dit stuk een typisch voorbeeld is van "zorg voor de oude dag" of "mantelzorg" zoals we hoger reeds vermeldde, laten we het hier integraal volgen. Het komt erop neer dat Elisabeth alles afstaat maar dat dochter en schoonzoon gehouden zijn hun moeder te verzorgen, kost en inwonen te verschaffen, haar 15 gulden per jaar te geven om mee te doen wat ze wil en te zorgen voor een behoorlijke uitvaart. (17)

*Cremers' haeren schoonzoon ende haere dochter
maria, slegers de elue. sijde present ende
julia accepterende alle haere goederen
sac meubele als immeubele waer ff conpa:
rante meefteffe van is gheene dan van*

Uit het eerste huwelijk van Jacobus Cremers worden 5 kinderen geboren, nl. Maria, Johannes, Elisabeth en Anna (2x). Het eerste kindje, Anna genaamd, werd geboren op 11 oktober 1743 en stierf enkele maanden later. De tweede Anna werd geboren op 1 november 1744. Het jaar daarop stierf de eerste vrouw van Jacobus Cremers.

In 1748 trouwt Jacobus Cremers voor de tweede keer; zijn bruid wordt Aldegondis Sniijders (°1722). Uit dit huwelijk worden 9 kinderen geboren: Petrus, Joanna (2x), Gertrudis, Helena, Jacobus, Ida, Aldegondis en Johannes Laurentius.

Terloops weze vermeld dat de dochter Joanna Cremers (1752-+1786), wier naamgenootje op 17 febr. 1751 geboren en na enkele maanden gestorven was, te Meeuwen huwde op 6 oktober 1779 met Martinus Wilsens van Peer (°1744). Uit dit huwelijk sprongen 2 kinderen nl. Maria Gertrudis (°1780 +1850) en Maria Aldegondis (°1784 +1788).

De familie Martinus Wilsens x Joanna Cremers had gronden dichtbij het Gielisgoed. Dat bewijzen de paalstenen met het letterteken "W" (van Wilsens), waarmee hun eigendommen in de onmiddellijke omgeving van de Gielishoeve afgepaald waren, bv. "in de Snep".

Dat ook hier de Franse revolutie niet ongemerkt voorbijging is duidelijk.

Op 3 februari 1797 werd de Breese kloostergemeenschap O.-L.V. ter Rivieren verjaagd (14 zusters en 3 lekezusters).

Door de wet gepubliceerd op 23 september 1796 te Maastricht werden praktisch alle kerkelijke goederen verbeurd verklaard en publiek verkocht als zgn. "zwart goed".

Wat is er met "de Gielis" gebeurd ?

We weten dat er in 1811 nog een kapitaal van 672 gulden Nederlands, gevende een jaarlijkse rente van 26 gulden 65 cents, op stond. De eerste januari van ieder jaar diende deze rente betaald.

Het kapitaal behoorde oorspronkelijk de "voormalige Begijnen van Bree" en behoorde thans toe aan de heer Felix Rivière, krachtens overvoering wettelijk toegestemd door de directeur der Domeinen van het Departement der Nedermaas, de 6de februari 1811. De akte (18) werd geregistreerd te Maastricht op 18 april 1812 ten behoeve van Pierre Joseph Rivière wonende te Parijs, waarvan hogergenoemde Felix enige zoon en erfgenaam was.

Naast de verbeurdverklaring van kerkelijke goederen waren er ook voor de gewone burger veranderingen. Denk maar aan de invoering van het burgerlijk wetboek.

Ook nieuwe belastingen werden ingevoerd, o.a. belasting op vensters en deuren, wet van 4 maart 1799. In de gemeenten met minder dan 10.000 inwoners betaalde men 1,20 fr. per deur en 0,60 fr. per venster. Volgens een staat van 1 oktober 1799 had Meeuwen 97,80 fr. betaald voor die belasting. (19)

In 1797 brak in Meeuwen een ziekte uit onder het vee. Praktisch alle inwoners van Meeuwen leden toen schade. (20)

d. 19de eeuw

- 1807** Elisabeth Dreesen, weduwe van Petrus Cremers met kinderen uit het eerste en tweede huwelijk
- 1810** Johannes Michael Weyen X Elisabeth Dreesen, wed. Cremers
- 1848** Hubertus Smeets X Maria Aldegonda Weyen, jongste dochter van J.M. Weyen en E. Dreesen.

Sur du titre du code napoléon intitulé du mariage, a été demandé au futur
 époux et à la future épouse s'ils voulaient se prendre pour mari
 et pour femme, chacune d'eux ayant répondu séparément et affirmativement.
 Vient ensuite au nom de la loi que Jean Michel Hien
et Marie Elisabeth Dreesen ont unis par le mariage
 de quoi a été dressé l'acte en présence de Jacques Dreesen âgé de trente cinq
 ans domestique d'apais sœur de l'épouse, Pierre Diekers âgé de cinquante
 ans constable, Anneke Hendrien âgé de vingt six ans constable
 et corréel houben âgé de trente cinq ans journalier demeurant tous quatre
 à muelken lesquels après que lecture leur en a été faite au dit lieu ont signé
 avec nous et les parties d'acceptation de Marie Elisabeth Dreesen
 qui de ce mariage a déclaré au dit lieu voirie.

2 m. eigen N. m. l. per
 Corndus. houwen jaar 1811.
 v. Hielens

i. *musca*

H. Brockman
Maine

Deze periode is een keerpunt in de geschiedenis van de Gielis, omdat hier voor het eerst sprake is van een "tweede" Gielishoeve nl. de "kleine" heden nog bestaande hoeve, die gebouwd werd vlak tegenover de "oude" Gielishoeve en daarvan gescheiden was door een veldweg die naar Peer leidde.

Het Gielisgoed wordt verkocht en de hoeve wordt privé bezit. De "kleine" of de "nieuwe" Gielis komt pas aan bod aan het einde van het artikel.

Nu komen we even terug op de akte van 30 juli 1829, verleden voor not. Wadeux van Bree.

Op "de Gielis" stond nog een hoofdsom van 672 gulden nederlands die een jaarlijkse rente gaf van 20 gulden 56 cents te betalen per 1 januari. Maria Elisabeth Dreesen en Aldegonda Gijsen stellen tot onderpand, zowel wat de hoofdsom als de jaarlijkse rente betreft, de pachterij, bekend onder de naam "GILLISplaats", thans in twee landhoeven verdeeld, genaamd "grooten en kleinen Gillis".

Beide liggen in het gehucht Berenheide. Ze bestaan ieder uit een woonhuis, alle nodige gebouwen dienende voor de uitbating van de boerderij, een moestuin en samen ongeveer 13 bunders, twintig vierkante roeden, zowel akkerland als weiden, houtwas en onbebouwde grond. Het geheel lag voor een gedeelte in Meeuwen, maar het grootste deel van de grond lag in Erpekom. De goederen behoorden in volle eigendom (behalve natuurlijk de schuld waarover de akte gaat) toe aan de kinderen van Maria Elis. Dreesen voor wat de grote Gielis betreft. De kleine Gielis hoorde aan Aldeg. Gijsen. De beide dames verklaren dat zij verder hun verplichtingen van afbetaling en betaling van rente zullen voldoen aan de gevolmachtigde van de heer Rivière te Bree, zoals zij het voordien deden aan de "Begijnen".

Terug nu naar de weduwe Elisabeth Dreesen van de grote Gielis, die in 1810 hertrouwde met Johannes Michael Weyen, en de Gielishoeve overnam.

Uit haar tweede huwelijk sproten 4 kinderen, te weten Anna Maria Weyen (°1810 +1879), Maria Judoka (°1813 +1813), Maria Judoka (°1814 +1874) en Maria Aldegogonda, (1817 +1891).

Op de volgende bladzijde vindt u de geboorteakte van Anna Maria Weyen, met als getuigen Cornelius Houben, metser en Gaspard Van de Weyer, kleermaker. Onder zijn huwelijksakte heeft J.M. Weyen eigenhandig getekend; bij de aangifte van zijn dochter heeft hij blijkbaar het schrijven verleerd, zoals blijkt uit de akte... *il a déclaré ne pas savoir écrire*... of dat hij gezegd heeft dat hij niet kan schrijven.

Michael Weyen, age 2.ingt trois ans cultivateur demeurant
 a meublen, Present nous a presente un enfant du lieu demeurant
 dans la parrie de hier village Sestinsen comment a onz heures de
 lui de lui declarant et de son femme Elizabeth Dreesen et
 auquel il a declare vouloir donner ses surnoms Danne Marie
 la dite filiation et parentele faite en presence de leur conseil
 Houber, age 2. quarante ans maron et garsard Van de Weyer
 age 2. quarante huit ans tailleur de habits demeurant dans le lieu
 a meublen et ont lesdits signés et nous la sera de ce expies
 a declarer ne s'avis ecris. Et tout ainsi que fut en la dite ville
 (J. W. de Weyer) C. Schibben
 H. Broepman
 maire

Tot omstreeks 1850 bleef de familie Weyen x Dreesen en kinderen
 de "oude" Gielishoeve beheren. Uit kadastergegevens van 1844
 blijkt dat ze in de onmiddellijke omgeving van hun hoeve (op
 Meeuwer grondgebied) de volgende eigendommen hadden :

Sectie A

De Gielis, het gehucht

nr. 517: heide	30a70ca
nr. 518: bos	05a20ca
nr. 519: bouwland	09a30ca
nr. 521: hooiland	67a90ca
nr. 522: bos	05a30ca
nr. 523: schaapswei	03a70ca
nr. 524: huis	06a70ca

Berenheyde, het gehucht

nr. 554: dennenbos	20a10ca
nr. 555: bos	04a60ca
nr. 556: bouwland	1ha06a10ca

In 1848 laat Hubertus Smeets (°1816 +1887) zijn oog vallen op de jongste dochter, Maria Aldegondis Weyen (°1817 +1891). Hij trouwt in bij zijn schoonouders. Introuwen was in die tijd normaal en voor de hand liggend, in die mate dat we in de reconstructie van 300 jaar "Gielis" geschiedenis slechts twee gevallen gekend hebben waar het niet zo was, nl. de overgang van de familie Millen naar de familie Bullen omstreeks 1850 op de "kleine" Gielis en van de familie Smeets naar de familie Soons op de "oude" Gielis in 1905, waar tussen beide families geen familiebanden bestonden.

Uit het huwelijk van Hubertus Smeets x Maria Aldegondis Weyen worden 4 kinderen geboren te weten :

Johannes Michael (°1849+1931) de Eerwaarde Broeder dichter,

Maria Elisabeth (°1850+1923) gehuwd met Pieter Mathias Schepers,

Johannes Jacobus (°1852+1883) gehuwd met Maria Helena Palmers (°1844 +1888), dochter van burgemeester Theodoor Palmers alias Duürke Haover,

Maria Helena (°1856+1903).

Op 18 jan. 1884 huwt Peter Hendrik Schepers (°1854 +1925) deze Maria Helena.

Peter Hendrik Schepers (Rikske vanne Gelis), wiens moeder in 1858 en vader in 1876 gestorven waren, woonde voor zijn huwelijk al 8 jaar als dienstknecht op de "oude" Gielishoeve. Het jonge paar vestigde zich op, wat ze toen ambtelijk noemden

gehucht : Beerenheyde

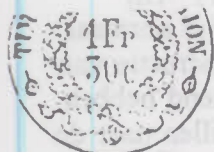
weg : Gielisweg

naam van het huis : Gielis

nr. van het huis : 174

Hun huwelijk werd gezegend met 9 kinderen waarvan er 3 vroegtijdig stierven : Maria Aldegondis (°1884 +1970), Theodorus (°1886 +1886), Maria Helena (°1889 +1937), Maria Elisabeth (°1890 +1976), Anna Maria (°1893 +1978), Theodorus (°1896 +1896), Maria Cecilia (°1898) d.i. "Mieke vanne Gelis" en Jozef (°1903 +1989). (1 kind werd doodgeboren).

Huwelijksakte van Peter Hendrik Schepers x Maria Helena Smeets:

J. H. Schepers

Het jaar achttien honderd vier-en-tachtig, den *achtiensten* der
 maand *Januari*, ten *twee* ure *namiddag*, is voor ons *Burgemeester*
 Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der gemeente *Neumen*
 provincie Limburg, verschenen *Peter Hendrikus Schepers*,
door welke aan de nationale milisie voldaan heeft blykens brieven
van den Heer Gouverneur der provincie hierbij gevoegd.
 oud *negenentwintig* jaren, geboren te *Pier* provincie *Limburg*
 den *viijftienden* *Maart* een *duizend acht* honderd
vier en vijftig, blykens akte van geboorte hierbij
 gevoegd, dien *Heerecht*
 van beroep woonachtig te *Neumen* *meerdere*jarige
 zoon van *Pieter Jan Schepers* overleden te *Pier* een *elften* *Junij*
achtien honderd een *veertig* blykens akte hierbij gevoegd
 en van *Maria Christina Catharina* overleden te *Pier* een *elften*
November *achtien honderd acht en vijftig* blykens akte
 hierbij gevoegd *kleinrom van vaderlijke zijde van Ambrosius*
Schepers en van moederlijke zijde van Ambrosius
Pieter Jacob Van der Kerk en van Maria Catharina Kees, alle
over te Pier overleden blykens akten hierbij gevoegd.
 Ter andere zijde *Maria Helena Smeets*, landbouwer
 van beroep oud *negenentwintig* jaren, geboren te *Neumen*
 den *viijf en veertigsten* *Januari* een *duizend acht* honderd
zes en vijftig woonachtig te *Neumen*, *meerdere*jarige
 dochter van *Hubertus Smeets* en van *Maria Heugens*
Wenon landbouwers woonachtig ten *Neumen*

De tegenslag die de ouders met hun pasgeboren jongetjes
 hadden, deed de moeder bij de geboorte van haar jongste zoon-
 tje (°1903) de volgende vrome wens uitspreken :

"deze moet Jozef heten, dan zal hij wel blijven leven"

en zo geschiedde; maar helaas, zij stierf in het kinderbed ...

Dit laatste weten we uit de getuigenis van hogervernoemde
 Maria Cecilia, in het burgerleven wed. Vrolijkx x Schepers
 (Mieke vanne Gelis), die geboren werd op de "oude" Gelis als
 voorlaatste kind van Peter Hendrik Schepers x Maria Helena
 Smeets, er verbleef tot 1905 en daarna, tot aan haar huwelijk in
 1922, opgenomen werd in het huisgezin van de familie Soons-
 Bullen op de "kleine" Gelis.

De inlichtingen, ons door haar verstrekt, zijn een grote hulp geweest bij het tot stand komen van deze verhandeling.

Bij het afsterven van Maria Helena Smeets (+1903), heeft haar broer, de Eerwaarde Broeder Johannes Michael (°1849 +1931) het hiernavolgende gedicht geschreven :

OP DEN DOOD VAN MIJN ZUSTER HELENA

*De lange strijd was eindelijk doorgestreden,
Helaas, de blijde zegen bleef haar niet.
Een zoontje was in 't tranendal getreden
Dat zij omtrent een uur nadien verliet.*

*De grootste kinderen gans teneer geslagen,
Herhaalden bitter snikkend 't laatst vaarwel.
De jongren welke 't scheiden niet voorzagen
Die riepen toch : "Nacht moeder, rust maar wel".*

*Maar 't jongste wicht bij haar op 't bed gebleven,
Heeft haar een grievend hartensteek gebracht :
't Komt onbewust een laatsten zoen haar geven
En 't stamelt blij : "Nacht moeder, goeden nacht".*

*Die "goeden nacht" van al die lieve wichten,
Wat moet hij hard en bitter zijn geweest !
Het was veeleer bezwaren dan verlichten,
En zo schonk zij den Heer haar droeven geest.*

Van Johannes Michael Smeets zijn meerdere gedichten bewaard gebleven; zo lezen we in een brief van oudstrijder-brancardier Jef Verdonck aan zijn broer Mathieu aan het IJzerfront (datum 5 jan. 1919) : *"Eerwaarde Broeder Michiel Smeets is bereid een gelegenheidsgedicht te maken voor het doodsprentje van onze broer zaliger"*. Hendrik Verdonck werd in 1916 door de Duitsers gefusilleerd en in Zonhoven begraven.

Tot 1905 bleef Hendrik Schepers met zijn kinderen op de "oude" Gielis wonen, waarna de hoeve verkocht werd.

e. 20ste eeuw

Uit het dagboek van de familie Soons-Bullen hebben we het volgende uittreksel gelicht :

Verkoop van de Gielis plaats

Den 31 Meert 1905 hebben wij de Gielis plaats gekocht van de eigenaars Hendrik Schepers en kinderen de 2. en 3. Pat. Michel Smeets en Jacoba Smeets te Bree voor den notaris Le Roy voor de som van 12100 frs en voor de boomen de som van 250 frs. voor schrijfgeld hebben wij betaald 1235 frs.

De hoeve werd dus verkocht aan de wed. Gertrudis Soons-Bullen en kinderen, die toentertijd de "kleine" Gielis, aan de overkant van de straat bewoonden.

Vanaf 1905 werd de hoeve weer verhuurd. Eerst aan de familie Wilhelmus Vrolijkx (°1859 + 1935) x Dymphna Smeets (°1867 + 1945).

Hun huwelijk werd ingezegend te Grote Brogel op 4 januari 1891. Met drie van hun kinderen hadden we een gesprek, nl. met Fin (°1893 + 1984), Jefke (°1896 + 1984) en Betje (°1905). De eerste twee woonden te Peer op het Molhem, de laatste in St.-Huibrechts-Lille.

De familie Vrolijkx-Smeets heeft slechts een goed jaar op de Gielis gewoond, tot 11 oktober 1906, waarna ze naar 't Guuses op het Muisven in Gruitrode vertrokken zijn.

Dat Broeder Michel Smeets de oude hoeve niet graag uit familiehanden zag gaan, moge blijken uit volgend gedicht dat uit die periode dateert :

BEZOEK AAN HET VADERHUIS

*Ik zag het vaderhuis dan weer
Na vijftig lange jaren
Maar 't was het oud gedaan niet meer
Ik stond het aan te staren
En dacht : Nog d'oude boerderij
Maar de ouw' gebruiken zijn voorbij.*

*Ik trad in 't vroeger woonvertrek
En vroeg naar d'ouderlingen
Want ledig stond hun lieve plek
Waar ze immer rustig gingen
Het antwoord was mij ras gezeid
Helaas, ze zyn in d'eeuwigheid.*

*'t Was mij alles vreemd wat ik rond mij zag
Daar nieuw gezichten staarden
Met kleed kornet van ander slag*

*.....
Het schenen me al eenvoud van weleer
Maar die bestond al lang niet meer.*

*Een nieuw gebruik nam 't vroeger in
'k zag turf noch schabben stoken
De schotel voor het ganse gezin
Was lang door 't bord verstoken
't wekt alles op tot hovaardij
Nu d'oude slenter is voorbij.*

*De aloude klok wijst het uur nog aan
't Schaprij is staan gebleven
Geen kind meer dat erbij komt staan
Geen vrouw om sneën te geven
Die kindren groot nu zijn verspreid
Die vrouw heeft d'aard vaarwel gezeid.*

*'k Vond stal en schuur naar 't oude plan
Het vee kon lof verdienen
Voor vlegel, dorsmachienen
Voor 't ossenwerk een paardenspan
Dus minder arbeid meer genot
Maar d'oude zeden afgeknot.*

'k Bezocht het kerkje () arm en oud
En vond het lijk voordezen
Maar 't volk in zijn kledij beschouwd
Scheen vreemd in 't land te wezen.
Doch wat mij nog in 't harte trof
Was 't oud gezang van 's Heren lof.*

*Op 't dodenveld het kerkje rond
deed menig kruis mij wenen
Dat eenzaam op het graf daar stond
Van wezens lief verdwenen.
'k Bevoel die dierbren aan de Heer
En dacht : "Ik zie U later weer".*

*Ik wilde een buur, een oud gezel
 Zijn vroom gezin gaan vinden
 'k Herkende hof en woning wel
 Beschut door oude linden
 Doch hij was heen, de zijn bejaard
 Ik stond als vreemdling aan zijn haard.*

*Dan zei ik vaarwel aan 't Vaderhuis
 Aan vrienden en magen
 En stapte treurig naar mijn kluis
 Met 'n kruiske meer te dragen
 Want 'k vond geen oud gezellen weer
 Ik ga naar 't Vaderhuis niet meer ...*

(*) bedoeld wordt het kerkje van Erpekom

Vanaf het najaar 1906 tot 1919 werd de oude Gielis bewoond door de familie Hendrik Paesen (°1867 +1949) en Maria Gielen (°1877 +1940). Hun huwelijk, dat te Ellikom was ingezegend op 9 januari 1898, werd verrijkt met 8 kinderen. Met hun kroost (Helena, Jan, Jozef, Hubert, Louis, Leo en Maria) of althans een gedeelte daarvan, vermits de jongsten nog niet geboren waren, kwamen ze van de "Kwijnen" en na de eerste oorlog trokken ze naar de "Nouwen" in Erpekom.

In 1919 komt dan de laatste pachter op de "oude" Gielis wonen. Het is de weduwe Jan Mathijs Loos x Maria Agnes Vanherck. Jan Mathijs werd geboren in 1864 en verongelukte bij het inspannen van zijn paard in 1906, naar het getuigenis van zijn dochter Elisabeth alias Betje van Lewieke Vos.

Zijn weduwe Maria Agnes (°1867 +1948), alias Nes vanne Sjuùs, bewoonde samen met haar 3 dochters de "Inner", een hoeve op de Berenheide. Christina huwde later met Martinus Schepers, Elisabeth met Louis Geers en Berthilia met Martinus Vrolijkx.

Toen Rik Evens (Rik Aachte) uit de eerste wereldoorlog terugkwam moest de wed. Loos-Vanherck de Innerhoeve verlaten en vond ze onderdak op de "oude" Gielis.

Tot 30 november 1922 heeft de wed. Loos met haar huisgezin op de Gielis gewoond, waarna ze naar de Overisstraat in Linde Peer verhuisde.

Uit deze periode dateert het hiernavolgende gedicht van Eerwaarde Broeder Michiel Smeets. De dichter is duidelijk ontgoocheld over de gang van zaken in en rond zijn geboortehuis.

†
GODVRUCHTIG AANDENKEN
VAN DEN
EERW. BROEDER MICHEL-JEAN
GEPROFESTE
BROEDER DER CHRISTELIJKE SCHOLEN
IN DE WERELD

JAN-MICHEL SMEETS

GEBOREN TE MEEUWEN DEN 2 FEBRUARI 1849,
IN DEN MEER ONTSLAPEN TE BOCKRIJCH
DEN 10 AUGUSTUS 1931.

GEDENK ZIJNE ZIEL IN UWE GEBEDEN.

*Die er velen in de wegen der gerechtigheid
zullen onderwezen hebben, zullen eeuwig schit-
teren als sterren aan het uitspansel.*

(Daniël, XII 3.)

Mijn wieg stond tusschen dennenbosschen
In 't eenzaamst oord van 't Kempenland ;
Mijn wiegzang zong een vroom boerinne,
Die me ook de deugd heeft ingeplant.

Daar sleet ik 't heuglijk jonglingsleven.
Aan Vorst-en Land werd cijns betaald ;
Dan liet ik ploeg en oudren varen,
En werd in 't klooster blijde onthaald.

Op 's Heeren akker mocht ik sluiten
Veel jaren nog voor 't heil der jeugd ;
In 't Luikerland, in Vlaandrens steden,
Ik werkte alom met waar geneugd !

Den Heer zij dank voor al dien zegen,
De hand ook, die mijn doodbed spreidt ;
Ik had mijn zonden en gebreken,
Doch 'k hoop op Gods barmhartigheid.

Mijn uiterst uurken is geslagen.
Vaart wel, Liev' Broeders, steeds zoo goed,
Herdenkt, bij 't nedrig graf en kruisken,
Mijn arme ziel door 'n Wees-gegroet.

*Jezus, Maria, Jozef ! (Telkens 7 jaar en 7 maal
40 dagen aflaat. Plus X.)*

Drukk. Concordia, Winterlag.

MIJN GIELIS (geboortehuis).

Een oud verblijf langs de heide
Door een prachtige linde ver bekend
Waar een kronkelend beekje aan de weide
Er 't mager akkerland belendt
Lag 't hof dat noeste vlijt verried
En dat men alom den Gielis hiet.

Daar stond mijn wieg en mocht ik slijten
Mijn jeugdig leven zoet en zacht
Ik kon er stil mijn plichten kwijten
En kende overvloed noch pracht
Wat rijkdom zijnen gunstling biedt
Dat vond men op de Gielis niet.

'k Zag later 't woelend steedse leven
Met al zijn pronk en feestgepraal
De lichte jeugd op straat gedreven
Pronkt daar niet zelden bitter kaal
En wat ze als vals vermaak geniet
Is nog al lang de Gielis niet.

'k Vond hoeven die in boerenpracht
Het steeds gesmuk schier evenaarden
Waar reeksen spannen zwaar bevracht
Een last van graan en voeder gaarden
't Geen volle weeld' verwachten liet;
En toch was 't nog de Gielis niet.

Ik vond fabrieken vol gewoel
Wier schouwen rook bij wolken spogen
Waar in 't geknars en vaag gejoel
De mensendrommen zich bewogen.
En 't werkvolk zijn gezondheid liet
De Gielis is dat zeker niet.

'k Vond mijnen in de schoot der aard
Van steenkool, goud en eelgesteente
De mijner die er schatten gaart
Vindt vroeg den weg der doodsgemeente
Wijl 't ongeluk hem steeds bespiedt
Ook dat en is de Gielis niet.

Ik zag het woud in pronkend lover
Met 't heerlijk muzikantenkoor
Het windje toog er kussend over.
't Verrukt gezichten, 't streelt gehoor
Der bloemen prachtig koloriet
O neen, 't was nog de Gielis niet.

*'k Ontmoette bergen, steil en hoog
Met watervallen, sneeuwlawinen
Waarop 't wild alleen tot leger dienen
Waarop zich nooit een mens bewoog
Schoon ze ons verbaren in 't verschiets
Is 't evenwel de Gielis niet.*

*'k Kwam eindelijk in een klooster aan
Waar echte liefde en vroomheid bloeien
Waar hartelust en vree bestaan
En kalmte en vreugd den vreemdeling boeien
Gelukkig die daar henen vliet
Zo goed is 't op den Gielis niet.*

Vanaf 1922 was de "oude" Gielis bouwvallig en onbewoond; ze diende als schuur en opslagplaats voor de "kleine" Gielis. Toen in de jaren 30 het gebouw op instorten stond, werd het door de kinderen en kleinkinderen Soons-Bullen afgebroken. (Naar het getuigenis van Jan Moors, alias Zjang vanne Luüners, die er zelf aan meegeholpen heeft.)

Zo eindigde, zoals dat rond de Tweede Wereldoorlog met zovele Meeuwer boerderijen is gebeurd, haar rijkge vulde geschiedenis.

3. Ontstaan en bewoners van de "nieuwe of kleine gielis"

Zoals eerder beschreven hebben we de "kleine" Gielis als een apart geheel willen beschouwen. Haar ontstaan situeert zich rond 1775.

Anna Maria Cremers (°1744 +1800), jongste dochter uit het eerste huwelijk van Jacobus Cremers en Maria Slegers, huwde omstreeks 1775 met Pieter Jan Ghijsen (°1741). Ze bouwden een huis tegenover de "oude" Gielis, haar geboortehuis. Deze woning werd de "kleine Gielis" genoemd.

a. De familie Millen

In 1802 huwt Josephus Millen (°1877 +1846) de dochter Aldegondis Ghijsen (°1780 +1846) en vestigt zich in de woning van zijn schoonouders. Deze Josephus was de oudste zoon uit het huwelijk van Leonardus Millen van Kaulille en Helena Konings van Peer, aldaar gehuwd op 30 april 1776.

Ruim 50 jaar heeft deze familie de "kleine" Gielis bewoond. Het echtpaar Millen-Ghijsen kreeg elf kinderen: Maria Helena, Anna Elisabeth, Petrus Johannes, Leonardus, Johannes Jacobus (2x), Anna Maria, Anna Catharina, Henricus, Maria Aldegondis en Johannes Michael.

Uit de kadastrale gegevens van 1844 blijkt dat ze op Meeuwer grondgebied volgende eigendommen hadden :

Sectie A

Beerenheydebeemden

nr. 515 : schaepsweide 44a 90 ca

nr. 516 : schaepsweide 19a 40 ca

Gielis, het gehucht

nr. 520 : bouwland 9a 00 ca

nr. 525 : huisch 4a 20 ca

nr. 526 : hooiland 24a 20 ca

Beerenheyde, het gehucht

nr. 550 : heide 12a 60 ca

nr. 557 : bouwland 97a 90 ca

nr. 558 : bosch 24a 20 ca.

In het najaar van 1846 wordt dit huishouden bijzonder zwaar getroffen door het noodlot; er sterven niet minder dan 5 personen uit hetzelfde gezin in een paar weken tijd : vader Josephus (29 nov.), zoon Henricus (11 dec.), zoon Johannes Jacobus (13 dec.), dochter Anna Maria (16 dec.) en moeder Aldegondis (17 dec.).

Provincie Limburg.

Landregister Meeuwen.

Gemeente Meeuwen

Alphabetische Stamlijst van de
Artelen der Stijfster, beemden der gemeente
Meeuwen, gedurende het jaar 1846.

13.	41.	Millen Joseph.	29 ^e November
14.	42.	Millen Hendrik.	11 ^e December
15.	43.	Millen Jan Jacob.	13 ^e December
16.	44.	Millen Anna Maria	16 ^e December
..	48.	Millen/Beerenheyde/geboren/Aldegondis	17 ^e December

De overige kinderen Millen blijven dan nog enkele jaren op de "kleine" Gielis. Dochter Anna Catharina (°1817) huwt op 24 februari 1851 met Peter Johannes Evens (1817); zij wonen slechts korte tijd op de Gielishoeve. Eveneens door huwelijk vertrekt Maria Aldegondis naar Grote Brogel. Dat gebeurt in 1851.

Ook Petrus Johannes (°1807) huwt in datzelfde jaar (5 mei 1851); met zijn bruid, Maria Helena Cillen, blijft hij in de "kleine" Gielis wonen tot 9 januari 1856, datum waarop ze naar Wijchmaal verhuizen.

Wegens welke omstandigheden de familie Millen de "kleine" Gielis heeft moeten of willen verlaten, hebben we niet kunnen achterhalen ... misschien is hun het leven te zwaar gevallen in het huis waar zovelen van hun dierbaren vroegtijdig stierven.

b. De families Bullen en Soons

Vanuit Reppel komt op 7 februari 1856 de familie Theodoor Bullen (°1800 +1885) x Maria Bergmans (°1809 +1885) op de "kleine" Gielis wonen.

Ze hebben 3 kinderen nl. Petrus Johannes (°1834 +1900), Hubertus (°1839 +1873), en Gertrudis (°1842 +1919). Naar het zeggen van Mevr. Vrolijkx Schepers waren Petrus Johannes en Hubertus "teuten". Dit waren rondtrekkende kooplui, vooral uit Noord-Limburg, die soms maanden onderweg waren.

Op 13 juni 1876 huwt Jan Mathijs Soons (°1846 +1902) met Gertrudis Bullen en gaat op de "kleine" Gielis wonen.

*In het jaar 1880 is het
hoog water geweest maar in
1883 den eersten januari
was het nog hoger want
toen liep het water af de
Gielis eenen roete hoog over
de brug, in 1880 in decem-
ber aan alteseyck verdrongen
c. Magnet den doctoor van
bre en nog renen andere
J. B. Soons*

Jezus, Maria, Jozef!

Bid voor de ziel van zaliger

Petrus Johannes SOONS

STUDENT IN DE GODGELEERDHEID

geboren te Meeuwen, den 24 Januari 1880, en aldaar,
gestorft door de H. Sacramenten, overleden den 1
November 1901.

Midden in den nacht werd de roep gehoord: «Daar
komt de bruidegom, treedt hem te gemoet» (Matth.)
en hij het opkomen der zoon van het Allerheiligen-
feest hebben wij hem, als eenen tweeden engel, zien
opklimmen met het teeken van den levenden God.

(Off. a. S.S.)

Zijne ziel was welgevallig aan God, en daarom
haastte Hij zich hem uit het midden der wereld weg
te nemen. Dewijl hij in korten tijd tot de volmaakt-
heid kwam, heeft hij langen tijd geleefd.

De menschen zien dit wel, maar zij hegrijpen en
bedenken niet dat zulks eene groote genade en ont-
ferming is van God jegens zijne heiligen, en eene
weldaad, die Hij doet aan Zijne uitverkorenen.

(Sap. IV.)

Onze Moeder de H. Kerk zelf heeft zijnen lof ge-
zongen: «Zalig, die zulver van harte zijn! want zij
zullen God zien.» — Zij zelf heeft vertroosting ge-
houden: Zalig, zij die weenen, want zij zullen ver-
troost worden! (Matth.) en met haar blijven wij
blijden:

«Heer, geef hem de eeuwige rust
En het eeuwige licht verschijne hem.»

Zoet Hart van Jezus, wees mijn toevlucht.

(300 dag. afl.)

Zoet Hart van Maria, wees mijn heil. (300 dag. afl.)

R. I. P.

Peer. — Geb. SMETS.

Jezus!

Maria!

Jozef!

Bid voor de ziel van zaliger

MARIA GERTRUDIS BULLEN

WEDUWE VAN WIJLEN

JAN MATHIJS SOONS

geboren te Reppel, den 21 Juli 1842 en god-
vruchtig overleden te Meeuwen, den 20
April 1919, voorzien van de genademidde-
len onzer moeder de H. Kerk.

Gelukkig zij, die vlekkeloos van gedrag zijn,
die wandelen in de wet des Heeren.

Mijn doel, o Heer, zoo sprak ik, is uwe wet
te onderhouden. Ik overdacht mijne wegen, en
keerde mijne schreden tot uwe getuigenissen.

Uw woord is eene lamp voor mijne voeten
en een licht op mijne paden.

Die uwe wet beminnen hebben groote vrede
en zij lijden geen aanstoot.

Mijne ziel bezwijkt smachtende naar uw
heil en ik vertrouw op uwe belofte.

Laat, o Heer, uwe barmhartigheid over mij
komen, uw heil volgens uwe belofte.

(Ps. CXVIII.)

Dierbare kinderen, houdt God voor ogen
en bidt voor mij.

H. Hart van Jezus ik vertrouw op u
(300 dagen afl.)

Zoet Hart van Maria, wees mijn heil.
(300 dagen afl.)

GEB. SMETS — PERH.

Jezus — Maria — Jozef

Gedenkt in uw gebeden de ziel van zaliger

DE HEER

Peter Jacob SOONS

Echtgenoot van

Catharina Elisabeth STAPPERS

Lid van de Bond van het H. Hart, St. Brigida-Broe-
derschap, werk van St. Jozef, de Voorplanting des
Geloofs en andere godvruchtige genootschappen,
geboren te Meeuwen, op 4 maart 1878, en aldaar
in de Heer ontslapen, op 15 december 1956, tijdig
voorzien van al de genademiddelen van onze Moe-
der de H. Kerk.

Van hutsuit was hij doorkristelijk opgevoed. Dit
erfdeel heeft hij trouw bewaard en als de beste
schat aan zijn naastbestaanden overgeleverd. De
Heer heeft hem een lang leven gegund maar hem
ook in zijn laatste levensdagen het kruis niet ge-
spaard. De onderwerping aan 's Heren wil en
het geduld in het lijden zullen zijn gloriekroon des
te rijker hebben gemaakt.

Toen Gods engel, de dood, bij hem binnen kwam,
kon hij zonder vaar of vrees hem begroeten met
de woorden: Ik ben bereid! Hij had niets te vre-
zen of te verbergen, want hij was steeds een trou-

we en oprechte dienaar. Hoe gelukkig zijn zij die
de onzekerheid van de dood gesadig voor ogen
houden en altijd bereid zijn om te sterven, ten ein-
de eeuwig te kunnen herleven op de plaats waar
geen dood meer bestaat.

(H. Franc.)

Wij hebben hem niet verloren die is heengegaan:
hij is ons enkel voorop getogen naar het vader-
huis waar wij allen eens voor altijd zullen samen-
komen. Van ginder uit volgt hij onze levensweg
en is begaan met heel ons doen en laten. Het zal
ons een troost zijn te weten dat wij ook van uit
de hemel een getuige en voorbidder in ons mid-
den hebben.

Ik dank allen die mij in mijn hulpe'oosheid ter
zijde stonden en vraag nog een laatste liefdedienst:
mij niet in gebed te vergeten.

Geliefde Echtgenote en kinderen, familie en vrien-
den, mij is het gunstiger te sterven dan voort te
sukken. Onze wederzijdse genegenheid is niet ge-
broken, maar wordt versterkt door de gedachte
dat wij in de Heer met elkander verbonden blijven.

Zoet Hart van Jezus wees mijn toevlucht!

(300 d. afl.)

Wij danken U van harte om uw
kristelijke deelneming in onze diepe
rouw en vragen verder brome gebeden
voor de dierbare overledene.

DE FAMILIE

Druk. H. Reyners-Verdonck Meeuwen

Uit het huwelijk van Jan Mathijs Soons x Maria Gertrudis Bullen werden 5 kinderen geboren nl. Christina, Jaak, Helena, Johannes en Martinus. Illustratie uit het dagboek :

*In het jaar 1877
den 20 januari om
3 ½ uet savonds, is
geboren onre dochter
Gertruda Christina
Soons, hare Peter The-
odoor Bullen en de
Meier Christina Soons.
Meeuwen, den 28 januari 1877.*

Op 20 januari 1877 werd Gertruda Christina geboren.
De oudste dochter Christina (°1877 +1955) huwde met Martinus Moors (Teng vanne Lünners) en kreeg 8 kinderen : Mathieu, Jaak, Jan, Martha, Jef, Albert, Antoon en Maria.

De tweede, Jaak (°1878 +1956) huwde met Elisabeth Stappers (°1807 +1969) en kreeg 3 kinderen : een jongen geboren en gestorven in 1934, Maria (°1935) en Godelieve (°1939). Het is Jaak, die zijn ganse leven in het ouderlijke huis heeft gewoond en gewerkt. In 1933 huwde hij en het volgende anekdootje wil ik u niet onthouden :

In de beginjaren '30 was er op 1 mei een jaarlijkse bedevaart naar Hechtel, waar de heilige Marcoen aanbeden werd, door wie gespaard wilde blijven van zweren en huiduitslag. Ook de mensen van Meeuwen trokken daar naartoe.

Op 1 mei was er echter niet alleen bedevaart maar ook kermis in Hechtel. In de late namiddag gaan Jaak en zijn metgezellen, goed aangeschoten, in de richting van Meeuwen. Tegenover het rusthuis in Peer gaat Jaak zijn hoed plots waaien ... richting rusthuis. Alsof hij daar een voorteken in zag riep hij uit : "niet naar het gesticht ! niet naar het gesticht ! Ik trouw ! Ik trouw ! "

En zo geschiedde in 1933, toen hij 55 jaren oud was, dat Jaak trouwde met de 26-jarige Elis. Stappers. In 1939 liet Jaak de "kleine" Gielis restaureren en zo ziet de hoeve er ook nu nog uit.

Om het hoofdstuk Jaak vanne Gelis af te ronden geef ik u het volgend uittreksel uit zijn dagboek, waaruit blijkt dat ook de eerste wereldoorlog zijn tol eiste van de Meeuwer bevolking

Petrus Johannes studeerde voor priester te St.-Roch (Ferières), toen hij door krampenkolië (= blindedarmontsteking) getroffen werd. Hij kreeg hoge koorts en ondanks de beste zorgen stierf hij op jonge leeftijd. Naar het getuigenis van mevr. Vrolijkx-Schepers bestonden die "beste zorgen" erin dat de "bakmool" omgebouwd werd en met warm water gevuld, waarin de zieke moest gaan zitten om van koorts en pijn verlost te worden.

Het vierde kind in de rij was Maria Helena Soons (°1881 +1943), die in juni 1923 huwde met Hubertus Janssen alias Huub Mossis (°1874 +1955). Dit huwelijk bleef kinderloos.

Het jongste kind, Martinus Soons (°1882 +1916) werd priester gewijd in mei 1907. De oudste inwoners van Meeuwen herinneren zich de prachtig versierde straten van de Gielis tot in het Dorp.

Er was feest in Meeuwen. Wie ook dolgelukkig was die dag was onze gesprekspartner mevr. Vrolijkx-Schepers (°1898), die het volgende gelegenheidsgedicht mocht opzeggen ter ere van de nieuwe priester :

EERWAARDE HEER

*M*eeuwen jubelt, feest en viert
*A*lles is bevlagd, versierd,
*R*ijk en arm joelen en zwieren
*T*wil zijn nieuwe priester hulden
*I*eder roemt hem lijk het behoort
*N*u hij opent 's hemels poort
*U*itend het machtig priesterwoord
*S*lachtend het godslam voor onze schulden

*P*riester van den Opperheer
*R*ond *U* jublen mogen teer
*I*ngenomen met *Uw* eer
*E*n bevrienden die *U* loven
*S*choon ik min *Uw* eeraamt ken
*T*och vervoeg ik mij met hen
*E*n hoewel ik kind nog ben
*R*oep ik luid : "*Martinus boven*" !!.

Martinus stond de gemeenschap ten dienste eerst als kapelaan te Genk van 1907 tot 1911, daarna als Rector te Halmael (bij Sint-Truiden) tot aan zijn dood in 1916.

Hij ging in de winter van 1915 meermaals op bezoek bij een bevriend priester die in Halle-Boeihoven woonde, maar afkomstig was van Linde-Peer. Hij deed deze tocht deels te

Een ding vroeg ik den Heer dat heere ik; te wonen in het huis des Heeren al mijne levensdagen. (Ps. 26.)

TOT BLIJ HERDENKEN
MIJNER

Heilige Priesterwijding
EN
Eerste Plechtige H. Mis

LUIK 25^e Mei 1907 MEEUWEN 28^e Mei

Martinus Soons

Ik heb hem tusschen al de geslachten van Israël tot mijnen priester uitverkoren. (I. Kon. II. 28.)
O verhevene waardigheid des priesters wien eene macht gegeven is aan de engelen niet verleend. (Navolg. Chr. IV. 5.)

GEBED.
Moge, o Heer, dit onhevelijk offer de mildste zegeningen doen nederdalen over mijne teergeliefde moeder, broeder, zusters, bloedverwanten en vrienden; moge het dienen tot verlossingsprijs der zielen van mijnen diepheterenden vader, broeder en overige familieleden.

Heilige Maria, koningin der priesters, bescherm mij.
Heilige Martinus, bid voor mij.

Geh^e SMET, Peer.

GODVRUCHTIG AANDENKEN
VAN DEN
ZEER EERWEERDEN HEER
MARTINUS SOONS
Rector te Halmael.

JEZUS! MARIA! JOZEF!

Bid voor de ziel van zaliger
DEN ZEER EERWEERDEN HEER

MARTINUS SOONS

gehoren te Meuwien, den 16 November 1882
Priester gewijd te Luik, in 1907
Kapelaan te Genk, in 1907
Rector te Halmael, in 1911
en aldaar, na eene kortstondige ziekte godvruchtig
in der Heer ontslapen den 25 Februari 1916, voorzien
van de laatste Heilige Sacramenten.

Hij is versienst gelijk de wijnstok in zijn eerste
bloem, gelijk de olijfbloem die zijn bloezen laat weg-
vallen. (Job. 15.)
Eene zaak vroeg ik van den Heer, die hegere ik:
te wonen in des Heeren huis al mijne levensdagen.
(Ps. XXVI, 4.)
Heer ik heb de schoonheid van uw huis hemind,
en de plaats der woning uwer heerlijkheid.
Den luister en de versiering van Gods huis heeft
hij behartigd.
Om zijn goed hart werd hij door elkeen hemind
en om zijn eenvoudig, rondborstig gemoed stond
hij bij allen in achting.
Die de geboden gehouden en geleerd zal hebben,
die zal groot zijn in het rijk der Hemelen.
(Matth. V. 19.)
Teergeliefde moeder, broeder en zusters, te spoed-
dig ben ik uit uw midden weggerukt. Ik sterf, doch
weest getroost. Ik leef in den Hemel met de gezell-
den des Heeren, met Dengenen aan wien ik mij
gansch heb toegewijd. Eens zullen wij elkander
wederzien, om nooit meer gescheiden te worden.
Mijn Jesus barmhartigheid. (300 dagen afl.)
Zoet Hart van Maria wees mijn heil!
(300 dagen afl.)

R. I. P.

De plechtige lijkdienst en begrafenis heeft plaats
gehad in de parochiekerk van Halmael.
De tweede plechtige lijkdienst zal plaats hebben
in de parochiekerk van Meuwien, Dinsdag 21 Meert.

Geh. Smet - Peer

JESUS, MARIA, JOSEPH.

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
DEN WEERWAARDEN HEER

MARTINUS SOONS

Geboren te Meuwien den 16 November 1882,
Priester gewijd te Luik in 1907,
Kapelaan benoemd te Genk in 1907,
Rector benoemd te Halmael in 1911,
en aldaar, na eene kortstondige ziekte, godvruchtig
overleden den 25 Februari 1916, voorzien van de
laatste heilige Sakramenten.

Hij is versienst gelijk de wijnstok in zijn eerste
bloem, gelijk de olijfbloem, die zijn bloezen laat
wegvallen. (Job. 15.)
De vreugde onzer harten is weggenomen en in
droefheid veranderd, de kroon van ons hoofd is afge-
vallen. (Jer. 5.)
Heere! de schoonheid van uw huis heb ik lief;
en de plaats der woning uwer heerlijkheid.
Die de geboden gehouden en geleerd zal hebben,
die zal groot genoemd worden in het rijk der Heme-
len. (Matth. v. 19.)
De wereld en hare ijdelheid heb ik met voeten
getreden, uit liefde tot mijnen Heer en Heiland Jezus-
Christus, dien ik aanschouwde, dien ik bemind, in
wien ik geloofd heb en aan wien ik voor altijd mijn
hart heb toegewijd. (Brev. Rom.)
Zoet Hart van Jesus, wees mijn heil. (300 d. afl.)
Zoet Hart van Maria, wees mijn toevlucht. (300 d. afl.)

De plechtige lijkdienst, gevolgd van de begrafenis,
zal plaats hebben in de parochiekerk van Halmael,
Dinsdag, 29 Februari, om half elf.

St Truiden. — W. Degeneffe-Wynants.

voet, deels op de schaats. Onderweg door vennen, weiden en grachten deed hij borstfleuris op die hem aan het ziekbed kluisterde. Aan zijn niets vermoedende moeder werd een telegram gestuurd met de melding : "Uw zoon-priester is ziek..."

Terwijl zijn broer en zuster (Jaak en Helena) te voet naar Halmael togen, kwam 's anderendaags een tweede telegram : "Uw zoon-pastoor is dood ..."

Mevr. Vrolijkx Schepers, die toentertijd als weeskind in het huisgezin van de wed. Soons-Bullen was opgenomen, kreeg de droeve plicht deze jobstijding aan de bejaarde moeder over te brengen.

Als anekdote weze vermeld dat de droeve stoet die de meubelen van Martinus uit Halmael naar Meeuwen vervoerde, de familie van onze pastoor Claes zaliger kruiste, die met paard en kar de bezittingen van deze laatste naar Haspengouw terugbracht. (Februari 1916).

En om te besluiten nog dit. De "kleine" Gielis was rond de eeuwwisseling een "afspanning". Goed gelegen trouwens, want de mensen van Gestel, Heide, Koestraat, Hensem en Vliegeneinde passeerden er voor de deur op hun weg naar Peer via Erpekom.

Er werden "kappers" bier geschonken, met de kan opgehaald uit de kelder, waar enkele tonnen lagen. Het was de tijd van 'n knepke de borrel en 5 cent voor een kapper. Helaas ook de tijd van 1 frank op zak en voor 2 frank dorst ...

Rond 1930 werd het Gielisgoed verdeeld onder de drie nog in leven zijnde kinderen : Christina, Jaak en Helena.

Van de 49 ha landbouwgrond, heidegrond, enz., die het toen geworden waren, werden her en der 10 ha verkocht (o.a. Dasheike, Boerderij "Lènerte") en bleven er voor ieder der kinderen 13 ha over.

Momenteel is de hoeve bewoond door de familie Geusens-Soons. Michel Geusens (°1929) is gehuwd met Jaaks oudste dochter Maria (°1935). Samen met twee kinderen bewonen ze de Gielishoeve, een oord van rust en vrede, waar de vogels hun gang gaan temidden van de prachtige natuur, nog wel afhankelijk van die natuur, maar waar geen heerschappij of doortrekkende legers de rust komen verstoren zoals weleer ...

Met dank aan de families Vrolijkx-Schepers, Geusens-Soons, Moors ... en aan Godelieve, Thomas en Jean.

Martin Vliegen

- (1) R.A.H., M., L.S., = Rijksarchief Hasselt, Meeuwen,
Losse stukken
- (2) MAES, S.F., De geschiedenis van Bree, 2de bijdrage 1952, blz. 250.
- (3) Uit "Memorieboek der overledenen van O.L.V. ter Rivieren", L. Indestege,.
- (4) Uit J. Daris, Histoire du Diocèse... 16 siècle, p. 158.
- (5) Uit "Het oud St. Catharinadal", P. Lambrechts, OFM, blz. 60-61
- (6) R.A.H., Klooster O.-L.-VR.-ter-Rivieren te Bree, reg. 1, fol. 5R.
- (7) Over de "krijgslieden" en hun verweer tegen vreemde troepen, zie Juvens-Geerkens G., Meeuwen 6 dec. 1648 St. Nicolaesdag, uitgave De Reengenoten 1984.
- (8) De totale grondoppervlakte van het Gielishof is ons onbekend.
- (9) R.A.H., Klooster O.-L.-VR.-ter-Rivieren te Bree, regl, fol. 233r. Bisschoppelijk Archief Luik.
- (10) B.A.L., G.X.4, brief van 9 november 1714.
- (11) Not. 5089 nr. 102, Wadeleux 1829.
- (12) R.A.H., M = Rijksarchief Hasselt, Meeuwen.
- (13) R.A.H., GB.,S., = Rijksarchief Hasselt, Grote Brogel, Schepenbank.
- (14) Juvens-Geerkens, G., Meeuwen 6 dec. 1648 St.Nicolaesdag, een uitgave van de Reengenoten, 1984.
Zie ook Maes, s.f., De Geschiedenis van Bree.
- (15) Erfpacht = pacht waarvan de duur niet aan het leven van de pachter verbonden is.
- (16) R.A.H., G.B., S., 16, 76, r.v.
- (17) Notariaat 3436.
- (18) Not. Wadeleux, 1829, not. 5089, nr. 102.
- (19) R.A.M., F.A. nr. 3436.
- (20) R.A.M., F.A. nr. 2771.

MIEVER KAL

In de vorige aflevering, die over Meeuwense huis- en erfnamen ging, wezen we u op enkele (fonetische) eigenaardigheden van het Meeuwense dialect. Let wel, de gevallen die daar (Reengenoten jg.9, nr.1, blz. 51-52) opgesomd staan, zijn niet de enige en zelfs niet de interessantste dialectverschijnselen. Ze zijn het gevolg van assimilatie en accentuering en dus geenszins exclusiviteiten van de Meeuwense dialectspreker.

Als thema van deze aflevering van "Mièver kal" hebben we de persoonsnamen gekozen. Die keuze garandeerde een lange woordenlijst, die we uiteindelijk toch ergens hebben moeten begrenzen. Zij bevat vooral soortnamen die uitoefenaars van (oude) ambachten, vrije en andere beroepen, openbare ambten en functies benoemen, plus de beoefenaars van een aantal sporten.

Volledigheid was desondanks niet te bereiken.

* Om te beginnen hebben we recente beroepen als "hondentrimmer/-trimster", "schoonheidsspecialist(e)", "demonstrateur/-trice", e.d. bewust weggelaten, omdat zich in het dialect van de Meeuwenaars nog geen duurzame benaming ervan heeft geworteld.

* Ook verdwenen ambachten als "blauwverver", "wasvrouw" en "mutsenplooiester", die (tot) in de negentiende eeuw in ons dorp zijn uitgeoefend, hebben we bij ontstentenis van de juiste dialectbenaming moeten weglaten.

* Ten slotte hebben we ook nog een hoop van seizoensgebonden arbeid afgeleide persoonsnamen geschrapt : aardappelen rapen, vlegeldorsen, koren binden, bieten rooien, mutsaarden binden, afvoergreppels graven, hooien, beken vegen, ...

Wellicht zijn er lezers die vinden dat we gerust heel wat meer woorden hadden kunnen weglaten. Maar ...

* Woorden als "bakker", "pachter", "slachter" en "knecht" klinken ongeveer zoals in het Algemeen Nederlands en behouden bovendien in het door ons gebruikte spellingsysteem dezelfde schrijfwijze als in het Nederlands. De Meeuwense lezers weten dat uiteraard, maar een toevallige, geïnteresseerde lezer van Meijel (Nederland) vraagt zich misschien af of ze hem in Meeuwen ook verstaan als hij "bekker", "paachter", "slechter" en "knèècht" zegt.

* Nederlandse woorden als "friturbakker", "gasfitter" en "wielertoerist" zijn niettegenstaande de geleidelijke dialectvervreemding nog lang niet ingeburgerd, ofschoon er in Meeuwen verscheidene frituren zijn, gas verkocht wordt en een bedrijvige wielertoeristenclub bestaat. De meeste Meeuwenaars behelpen zich blijkbaar met vernederlandste omschrijvingen uit het dialect, die u in de lijst terugvindt.

* Woorden als "handelaar", "kapper", "kelner" en "postbode" komen in het Meeuwens dialect niet voor. Het dialect met "kòmmèrsant", "kwàfèur", "gàrsao" en fàkteer" weerspiegelt overtuigend de ingrijpende verfransing, die met woorden als "sjènderm" (gendarme= rijkswachter), "kòmissèèr" (commissaire=commissaris), "zjus" (juge de paix=vrede-rechter), e.a. teruggaat tot de tijd van de Franse Revolutie.

Het zijn ook precies die vele Franse en andere leenwoorden die de "dialectschrijverij" erg bemoeilijken. Deze aflevering dwingt mij tot commentaar bij de nogal frappante schrijfwijze van de vreemde woorden in de lijst. Ze zijn gecursiveerd.

De permanente stroom van vreemde woorden die niet enkel de A.N.-sprekende doch ook de dialectsprekende gemeenschap te assimileren krijgt, verplicht de dialectschrijver tot voortdurend kiezen.

In haar "Aanwijzingen voor de spelling van de Limburgse dialecten" (Jan Notten, Veldeke, 1983) geeft de spellingcommissie van VELDEKE dienaangaande het volgende advies : *"Vanwege de herkenbaarheid schrijft men vreemde woorden in eerste instantie op de 'buitenlandse' wijze. Wanneer het woord gedeeltelijk is aangepast aan het Limburgs schrijft men het gedeeltelijk op de Limburgse wijze en wanneer het woord geheel in het dialect is ingeburgerd schrijft men het geheel op de Limburgse manier. Dan is ook de uitspraak 'verlimburgst'. In het Nederlands, dat al geruime tijd twee toegestane schrijfwijzen voor vreemde woorden kent, geldt dezelfde regeling.*

Nu is het niet steeds meteen duidelijk wanneer een woord in een bepaalde taal of in een bepaald dialect is ingeburgerd of niet. Daardoor hangt in feite de keuze van de schrijfwijze van een woord af van het inzicht van de schrijver."

Dat schrijven "op de Limburgse manier" betekent hier allicht volgens de aanbevolen, nieuwe VELDEKE-spelling.

Het probleem van de spelling van de vreemde woorden in het dialect beperkt zich niet tot het vervangen van c door k of s, van t door s, van s door z, van g [ʒ] door zj en van ch [ʃ] door sj. In het toch in het Meeuwens ingeburgerde woord "camion" bijvoorbeeld, heeft men ook nog af te rekenen met het wegvallen van de eind-n, de weergave van de verbinding -io- met behulp van j en de eventuele verdubbeling van de m. Het resultaat (in Veldeke-spelling !) is een zeer bevreemdende woordvorm die er even on-Frans als on-Nederlands uitziet : "kammiejao".

Zelfs in (leesbare) dialektteksten vallen woordbeelden als "kammiejao" (camion), "sjefaasj" (chauffage), "móbbelezasie" (mobilisatie), "plansjee" (plancher), "kattégismis" (catechismus), "beseng" (bassin), "sjókkelaat" (chocolade), "pavveljuun" (paviljoen), e.d. op.

In veel gevallen komen bovendien allerhande uitspraakvarianten voor : b.v. "kammiejao/kammejao/kamjao" (camion), "kóntrelère/kónterlère" (controleren), "pertrèt/petrèt" (portret).

Ten slotte zijn er nog een enkele voorbeelden die bij het lezen tot onduidelijkheid kunnen leiden : "kermel" (caramel), "kezem" (quinzaine), "vetes" (vitesse), e.d.

Voor dialectschrijvers is het criterium van de herkenbaarheid van het woordbeeld de belangrijkste eis die men aan een spellingsysteem moet stellen. Voor de autochtone woordenschat voldoen de toegepaste spellingssystemen in dit opzicht doorgaans wel, maar het is lang niet zeker dat de regels van elk ontworpen systeem - indien consequent toegepast - ook voor de niet-autochtone woordenschat toereikend zijn. De grillige woordvormen die bij de spelling van ontleende woorden onvermijdelijk ontstaan, spelen de gelegenheidsdialectschrijvers dikwijls parten. Een aparte woordenlijst van die vreemde woorden met hun spellingvarianten zou een nuttig naslagwerkje zijn, zelfs naast een gewoon dialectwoordenboek.

Voor wat nu de schrijfwijze van de "vreemde" persoonsnamen hier beneden betreft, geniet u de primeur van een poging om de spelling van de jongere en jongste ontleningen in een fonologisch spellingsysteem te integreren, met maximale fonetische informatie en handhaving van de herkenbaarheid van de woordvorm. Vooraf zal ik enkele problemen met voorbeelden illustreren.

* Het werkwoord "avanceren" (< fra. avancer)

Men zou dit kunnen weergeven als "avvesère". Dit woordbeeld springt zonder meer in het oog door de verdubbeling van -v-, iets wat in het Nederlands en in het Frans ongebruikelijk is. In dialecten waarin het achtervoegsel -eren zoals in het Nederlands wordt uitgesproken, ontstaat dan wellicht "avvesere" met driemaal e.

* Het woord "petrol" (< lat. petroleum)

Men zou dit kunnen weergeven als "petrol", want die vorm springt er helemaal niet uit. Integendeel, hij lijkt erg op "pètrol" (putrol), maar het verschil blijft te zien. Een ander hoorbaar verschil valt in deze schrijfwijze evenwel niet op : in "petrol" heeft de o-klank hoofdaccent, in "pètrol" niet. Een dergelijk onderscheid kan zelfs in één en hetzelfde woord voorkomen, b.v. in "komkommer".

* Het woord "pergola" (< it. pergola)

Men zou dit woord ongewijzigd kunnen weergeven, omdat het nog niet echt ingeburgerd is. In het Nederlands draagt de eerste lettergreep accent, maar bij sommige Meeuwense dialectsprekers krijgt de tweede lettergreep de klemtoon : per'gola in plaats van 'pergola.

* Het woord "sigaar" (< fra. cigare)

De eerste klinker heeft drie uitspraakvarianten : [i], [I] en doffe e. Men kan en moet dus kiezen uit "siegaar", "segaar" of "sigaar". Indien men in dit laatste geval duidelijkheidshalve de verdubbelingsregel toepast krijgt men "siggaar". Men kan die vervelende verdubbeling van -g- vermijden door de regel van de gelijkvormigheid toe te passen, in dit geval enkele medeklinker in alle uitspraakvarianten : siegaar/segaar/sigaar. Maar deze oplossing voldoet niet helemaal, want het probleem blijft bestaan. De lezers herkennen weliswaar vrij gemakkelijk het woord dat zij uit het Nederlands kennen, "sigaar", maar zonder verdubbeling van -g- is het zeker niet duidelijk voor ze of de eerste klinker ervan in het dialect in kwestie als [i]

of [I] wordt uitgesproken.

* Het woord "regent" (< fra. *régent*)

Men zou dit woord kunnen schrijven als "regent" of als "rigent", voor zover beide varianten in het dialect voorkomen. In het eerste geval ("regent") zal de lezer die niet heel goed met het dialect in kwestie vertrouwd is, het woord in eerste instantie mogelijk als een persoonsvorm van "regenen" interpreteren. Dat verschijnsel komt trouwens ook in het Nederlands voor. Wie kiest voor "rigent", de variant met [I] i.p.v. [i], omzeilt deze klip.

De vragen liggen voor de hand.

* Kan men die ongewenste verdubbeling van medeklinkers niet vermijden?

* Kan men de uitspraakvarianten van bijtonige i en y niet met één enkel letterteken weergeven?

* Kan men de "vreemde" accentuering van het vreemde woord niet in de spelling visualiseren?

* Kan men dubbelzinnige woordvormen niet uitschakelen?

Ik meen van wel, althans gedeeltelijk. Het volstaat hiervoor een aantal bijzondere regels voor de spelling van vreemde woorden toe te passen. Die zal ik in de volgende Reengenoten op een rijtje zetten.

J. Bosmans

aandeelhouder	: aandèilhàuwer (fr. <i>actionnaire</i>)
aannemer	: aannemer
abt	: ièverste vant kluùster
accordionist	: trèkzakspièler
acrobaat	: àkrèbaat
adjudant	: àdzjédant
advocaat	: àvèkaot
agent (verzekerings-)	: àgent, dèè vanne verzièkering
apotheker	: àpètièker
ambtenaar	: staatsbedeende
ambulancier	: èinen dèè mèt d'n àmbèlans veert
antiquair	: àntèkèèr
arbeider	: er(re)bèijer
arbeidster	: er(re)bèitster
archeoloog	: àrchèloog

<i>architect</i>	: <i>àrsjètek</i>
arts	: doktuur/ dèktuùr
<i>atleet</i>	: <i>àtleet</i>
auteur	: sjriever
autobusuitbater	: busùutbater, èinen dèè de bus veert
autohandelaar	: verdèiler, = èinen dèè <i>òtès</i> verkèipt
bakker	: bakker
bandleidster	: bantlèijtster
bankbediende	: bankbedeende, bedeende vanne bank, èinen d. oppe bank wèrkt
barbier	: (sjèèrbank)
<i>baron</i>	: <i>bèrón</i>
<i>basketbalspeler</i>	: <i>baskètter</i>
bedelaar	: bèdelèèr
bediende	: bedeende
begijn	: begien
behanger	: behanger, verver
bekister	: èinen dèè <i>kòfraasj</i> zèt
Belg	: Bels
<i>beroepsmilitair</i>	: <i>berópsmilètèèr</i>
bewaker	: <i>gart</i> (<i>fr. garde</i>)
bibliothecaris	: èinen dèè oppe bokerie zit
bierhandelaar	: bruiwer, èinen dèè mèt beer rónt kimt
binder	: binner
bisschop	: bisjop
bloedgever	: blootgèver
bloemist	: blómist/blomist
B.O.B.'er	: èine vanne Bob
boef (hondensport)	: <i>àpasj</i> (<i>fr. apache</i>)
boekhandelaar	: èine mèt 'ne bokewinkel
boekhouder	: bookháuwer, <i>kóntabel</i> (<i>fr. comptable</i>)
boer	: boor
bokser	: bókser
borg(steller)	: bèrg
boswachter	: boswachter
boterkoopman	: buùterkuipman
brandweerman	: èine vanne brantweer, brantweerman
breister	: strikster
brikkenbakker	: brikkebakker
broeder	: brùuder
brouwer	: bruiwer
brouwersknecht	: bruiwersknecht
burgemeester	: bèrgemèister, de Bèrger
<i>buschauffeur</i>	: <i>bussjèfèur</i>
<i>busconducteur</i>	: <i>kòntèrlèur</i> ,

buutredenaar
 caféhouder
 capucijn
 catechist
 ceremoniemeester
 chapelegger

chiropracticus
 chirurg
 claris
 clown
 colporteur
 commandant
 commissaris
 concurrent
 controleur
 coureur
 cowboy
 dagbladhandelaar
 dagloner
 dakwerker
 danser
 danseres
 deelnemer

délégué
 deken
 depothouder
 député
 deurwaarder

diamantslijper
 dienstknecht
 dienstmeid
 dienstster
 directeur
 dirigent
 disc jockey
 doelwachter
 doctor
 dokter
 douanier
 draaibankwerker
 drogist
 drukker
 Duitser
 duivenmelker
 eierkoopman
 elektricien
 Engelsman

gart oppe bus
 : tónpraoter
 : kàfeebaas, kàfeehàuwer
 : kàpèsien
 : kàtègist
 : sirèmuùniemèister
 : sjapper
 (fr. chape = deklaag)
 : kraker
 : sjirurg/sjèrurg
 : klàris
 : kloon
 : kolpèrtèur (fr. colporteur = rondventer)
 : kòmmèndant
 : kòmmisèèr/kòmmèsèèr
 : kònkèrent
 : kòntèrlèur
 : krèur
 : koiboi
 : dèè vant gèzèttewinkelke
 : daagluùner
 : daakwèrker
 : danser
 : danseres
 : spieler,
 èine dèè mèt dèit
 : dilègee
 : dèke
 : èinen dèè d'n diepo hèet
 : dipètee
 : dièrwaarder,
 iezjie/iezjee (fra. huisier)
 : diejèmantstlieper
 : knecht
 : mèit
 : sèrveus (fr. serveuse)
 : dirèkteur
 : dirèzjènt
 : disjokkie
 : kipper (eng. keeper)
 : doktèr
 : doktuur, dèktuùr
 : kè mies (fr. commis)
 : dreijer
 : drògist
 : drèkker
 : Duits
 : dùuvemèlker
 : èijerkuijman
 : ilè(n)trikker
 : Ingelsman

<i>expert</i>	: <i>ekspèèr</i>
<i>fabrikant</i>	: <i>fàbrèkant</i>
fietsenhersteller	: <i>vielomaker</i>
filmactrice	: <i>filmster</i>
financier	: <i>geltsjeter</i>
<i>fotograaf</i>	: <i>fòtëgraaf,</i> <i>pë(r)trëttentrèkker</i>
<i>franciskaan</i>	: <i>frànsiskaan</i>
Fransman	: <i>Fransman</i>
<i>frater</i>	: <i>frater</i>
freemachine (bediener)	: <i>frëzer</i>
frituurbakker	: <i>frëttebakker,</i> <i>dèè vanne frituür</i>
fröbel	: <i>freubel</i>
garagist	: <i>gràzjist</i>
geestelijke	: <i>gëiselik</i>
geitenboer	: <i>gëiteboor</i>
gemeentearbeider	: <i>ëinen dèè oppe gemèint wèrkt</i>
<i>generaal</i>	: <i>ginëraol</i>
getuige	: <i>getiege</i>
gasfitter	: <i>gaasman,</i> <i>de man vanne gaas</i>
gids	: <i>gits</i>
glasblazer	: <i>glaasbluùzer</i>
glazenmaker	: <i>rùute-inzëtter</i>
goudsmid	: <i>guitsmièt</i>
<i>gouverneur</i>	: <i>gòvèrnèùr</i>
grafdelver	: <i>graafmaker/graafmèker</i>
<i>griffier</i>	: <i>grifeer</i>
grindboer	: <i>kiezelboor</i>
groenteboer	: <i>lëgùumeman, lëgùumeboor</i>
groothandelaar	: <i>grossist, grosseer</i>
<i>gynaecoloog</i>	: <i>vruiwendoktuür,</i> <i>gienëkëloog</i>
haammaker	: <i>haammaker/haammèker</i>
handbalspeler	: <i>handballer</i>
handelaar	: <i>kòmmersant, këmersman</i> <i>(fr. commerçant commerce)</i>
handelsreiziger	: <i>rëiziger, verkuiper</i>
handelsingenieur	: <i>handelsinzënjeur</i>
handlanger	: <i>dener (bouw),</i> <i>mëneuver (koolmijn) (fr. manoeuvre)</i>
<i>hartspecialist</i>	: <i>hartspisjelist</i>
heerroom	: <i>hièrnónk</i>
heimaaier	: <i>hëijmeijer</i>
helpster (familiaal -)	: <i>helpster</i>
hengstenhouder	: <i>hingsteboor</i>
herbergier	: <i>kàfeebaas</i>
hoedenmaakster	: <i>mòdiste</i>
hoefsmid	: <i>smièt</i>
homeopaat	: <i>'t menneke van (...)</i>

hoofdonderwijzer	: buùvemèister, sjaolhuùft
horlogemaker	: <i>gè(r)luùziemaker</i> , hërluùziemaker
hospita	: kotmèdam
hostess	: <i>hosteske</i>
houthakker	: boswèrker
houtkoopman	: huitkuipman
houtzager	: huitzèger
hovenier	: hóveneer
huiseigenaar	: hùusbaas
huisschilder	: verver
huishoudster	: mèit vanne <i>pèstuùr</i> , mèit vanne <i>kèplaon</i>
<i>hypnotiseur</i>	: <i>hiepnòtèzèùr</i>
ijsverkoper	: <i>krèèmverkuiper</i> , krèèmman èinen dèè mèt de krèèmkar róntkimt
ijzerhandelaar	: <i>iezermèrsjang</i>
imker	: bie(je)boor
<i>ingenieur</i>	: <i>inzènjàùr/inzènjeur</i>
inschrijver	: (bij aanbesteding) instèker
<i>inspecteur</i>	: <i>inspekteur</i>
Italiaan	: Itèljan/Itèljaan
jager	: jiéger/jager
<i>jezuïet</i>	: <i>zjèzwiet</i>
journalist	: <i>rèporter</i> , ène man vanne <i>gèzèt</i>
juweliér	: guitsmièt
<i>jury</i>	: <i>zjuùrie</i>
<i>kampioen</i>	: <i>kàmp(ie)jùun</i>
kantklosster	: kantklosster
<i>kantonnier</i>	: <i>kàntèneer</i>
<i>kapelaan</i>	: <i>kèplaon</i>
<i>kapitein</i>	: <i>kàpètèin</i>
kapper	: <i>kwàfèùr</i>
kapster	: <i>kwàfèus</i>
kaarsenmaker	: karsemaker
kaarter	: kaarter
keelarts	: <i>kèèlspisjèlist</i>
keizer	: kèizer
kelner	: <i>gàrsao (fr.garçon)</i>
kerkbewaarder	: <i>swis (fr.suisse)</i>
kerkmeester	: kèrkmeister
kermisgast	: kèrmisgast
kermisklant	: <i>fuùrman</i> (meervoud: fuùrliej)
ketellapper	: kiètèlbieter kiètèlapper
keurder	: kèerder, kèèrmèister
kiener	: kinner
kinderverzorgster	: kinnerverzèrgster
kinderoppas	: <i>bebiesit</i>
kinderrechter	: kinnerrechter
<i>kinesist</i>	: <i>kienèzist</i>

kippenboer	: hinneboor
kleermaker	: sjriejer/kleijermaker
kleuterleidster	: juffruiw vanne bewaarsjaol
klerk	: klèrk
klokkengieter	: klokkegeter
klokopdraaijer	: (kèster)
klompenmaker	: klómpemaker
kloosterling	: èinen dèè int kluùster zit, pater
kloosterzuster	: <i>bègien</i> /zuster/zèster
kluizenaar	: klùuzenèèr
klusjesman	: klusjesman
knecht	: knecht
koeherder	: kùuwheèrt
	(vogelnaam : kùuwheèrtsje)
koerier	: pekskesdrager
kogelstoter	: kuùgelstuùter
kok	: kok
kokkin	: kuùk
kolenhandelaar	: kuùlemèrsjang
<i>kolonel</i>	: <i>kòlènèl</i>
konijnenfokker	: kniensboor
koopman	: kuipman,
	<i>mèrsjang</i> (fr. <i>marchand</i>)
koopman (- in biggen)	: baggekuipman
koopman (- in varkens)	: verkeskuipman
koopman (- in hoornvee)	: bièstekuipman
koopman (- in paarden)	: pèèrskuipman
koperslager	: kuùperslèger
kopersmid	: kuùpersmièt
koster	: kèster
kraanbestuurder	: kraanmàsjeñist
kramer	: krièmer
kruisheer	: krieshièr
kuiper	: kieper
kunstenaar	: <i>àrtist</i>
<i>laborant</i>	: <i>làbèrant</i>
lader	: lajer
landbouwer	: boor
<i>landbouwingenieur</i>	: <i>lantbuiwinzèñjeur</i>
landloper	: lantluiper
landmeter	: lantmèter
lasser	: lasser
lattenzager	: lattezèger
leerjongen	: lièrgast,
	èinen op lièrkòntrakt
leerlooiër	: luùjer
<i>legeraalmoezenier</i>	: <i>aalmòzeneer van 't leger</i>
leraar	: lièraar,
	<i>pèrfessèr</i> vant klezie (professor),
	mèister vanne vaksjaol (<i>maître</i>)
lerares	: lièrares

leurder	: èinen dèè de dièren aafgèit
leverancier	: leveranseer
licentiaat	: lisënsjaat
lijnrechter	: lienesman (eng. linesman)
linnenwever	: wièver
lompenhandelaar	: voddekriëmer, voddemërsjang
loper	: luiper
loodgieter	: zinkwèrker
loondorser	: luùndorser
loonwerker	: luùnwèrker
losser	: lossor
luitenant	: lùutenant
machinebediener	: mäsjenist (oppe pèt)
magazijnbediende	: mägëzineer
makelaar	: makelèèr
makelaarsjongen	: mèkeljóng
mandenmaker	: mannemaker
mannequin	: muùdepóp (?)
marchand	: mërsjang
marktkramer	: merritman, merritvolk, èinen dèè de merte dèit
masseur	: mäsèùr
matroos	: mètruùs, ziëman
meststoffenhandelaar	: èinen dèè sjëmik verkèipt
mecanicien	: mikànieker
meid	: mèit (ook voor oudste dochter : Mèit Ken- nis, Mèit vanne Bel, Mèit Kate)
melkboer	: mèlkboor
metaalarbeider	: mitaolbewèrker
metselaar	: metser
metselaarsknecht	: (metser)denor
meubelmaker	: miëbelmaker
mijningenieur	: inzënjëur vanne pèt
mijnopzichter	: përyao (fr. porion)
mijnwerker	: kaolpëtter
milicien	: milisjèè
militèèr	: milètèèr
minister	: minister/mënister
misdienaar	: mësdenor
miss	: mis (Mis Miëve)
modiste	: mòdiste
molenaar	: moller
monnik	: pater
monteur	: mòntèùr
motoragent	: zwaantsje
motorcrosser	: krossor
muzikant	: mùuzëkant
naaister	: neijtster
Nederlander	: Hollenner

nieuweling	: beginneling
non	: nón, tante nónneke
notaris	: nòtaris
oefenmeester	: trèner (eng. <i>trainer</i>)
officier	: offèseer
ondervoorzitter	: ónnerviérzitter
onderwijzer	: (sjaol)mèister, buùvemèister en ónnermeister
onderwijzeres	: mèistres, juffruiw, ónnerwiezeres
ontvanger	: ontvenger
oogarts	: uigmèister
opsteller	: opstèller
opzichter	: opzichter, kòndèkteur (fr. <i>conducteur</i>)
opziener (jacht-)	: gart
opticien	: brilleman
organist	: èrgelist (ndl. <i>orgel</i>)
orgeltrapper	: ?
oudstrijder	: àutstriejer
ovenbouwer	: huùvemetsër (vogelnaam : huùvemetsërke)
paardendokter	: pèèrsdokuùr
pachter	: pachter
paracommando	: pàrèkèmando
particulier	: pàrtèkleer
partijgenoot	: èine vanne zelfste pèrtiej
passagier	: rèiziger
pastoor	: pèstuùr
pater	: pater
patiënt	: zeke
patroon	: (baas) pètruùn/pàtrao
paus	: puis
penningmeester	: sjatbewaarder, kàsseer
pedicure	: veetverzèrgster
petroleumboer	: pètrohverkuiper
pijpenbakker	: piepebakker
piloot	: piloot, vlegeneer
piot	: piejot
plaatwerker	: plaatwèrker
ploegbaas	: ploogbaas
pluimveehouder	: kiekeboor, hinneboor
plukker	: plèkker
poelier	: pèlleman, èine dèè vèthane verkèipt
politicus	: polètieker
politieagent	: pèlis
pomphouder	: èinen dèè 'n naspómp hèet
poppenspeler	: póppekasspièler
portier	: porteer
postambtenaar	: èinen dèè oppe post wèrkt
postbode	: fàkteer (fr. <i>facteur</i>)

postdirecteur	: postmèister
postkoetsrijder	: èinen dèe de <i>mal</i> veert (fr. male-poste)
pottenbakker	: pottebakker
<i>president</i>	: <i>prizèdent</i>
priester	: preester
<i>procureur</i>	: <i>pròkèrèùr</i>
professor	: <i>pèrfessèr</i> (van Liève)
proost	: pruust
prostituë	: hoor, mieke
protestant	: <i>pròtèstant</i>
pruikenmaker	: èinen dèe prieke meekt
psycholoog	: ?
putveger	: pètveger
radmaker	: raatmaker
raper	: raper
rattenvanger	: rattevanger/rattevenger
redder	: redder
redenaar	: sprèker
<i>regent</i>	: <i>rigent</i>
<i>regentes</i>	: <i>rigèntes</i>
rentenier	: rinteneer
<i>reserve</i>	: <i>rizerf</i>
rietvlechter	: reetvlechter
rijkswachter	: <i>sjènderm</i> (fr. <i>gendarme</i>)
rijwielhandelaar	: èinen dèe vielowinkel hèèt
rolschaatser	: rolsjaatser
ronselaar	: rónselèèr
ruitenwasser	: rùutewasser
ruiter	: ruiter
schatter	: sjatter
schaapherder	: sjieper
schaapscheerder	: sjaopsjèèrder
scharenslijper	: sjièresliep
scheidsrechter	: <i>àrbieter, àmbieter</i> (fr. <i>arbitre</i>)
schepen	: sjiepe
schetser	: (rundvee) sjetser
schietmeester	: <i>buùt feu</i> (fr. <i>but feu</i>)
schilder	: sjiller, sjillerèèr
schipper	: sjipper
schoenmaker	: sjoonmaker, sjoonlapper
schoonmaakster	: pùutsvruiw
schouwvager	: sjuiwvèger
schrijnwerker	: sjrien(e)wèrker
schroothandelaar	: àutiezerman,
schutter	: sjètter, èine vanne sjètterie
<i>secretaresse</i>	: <i>sikrètàres</i>
<i>secretaris</i>	: <i>sikèrtaris</i>
<i>seminarist</i>	: <i>simènarist</i> , èinen dèe viér pèstuùr lièrt

<i>senator</i>	: <i>sinatër</i>
<i>sergeant</i>	: <i>sërzjant</i>
<i>serrist</i>	: <i>èinen dèè sère hèèt</i>
<i>sigarenmaker</i>	: <i>sigaremaker</i>
<i>sjacheraar</i>	: <i>sjacherèèr/sjachelèèr</i>
<i>slachter</i>	: <i>slachter</i>
<i>slachtoffer</i>	: <i>dùup (fr. dupe)</i>
<i>slager</i>	: <i>slachter</i>
<i>slagmulder</i>	: <i>slaagmoller</i>
<i>slagwerker</i>	: <i>drummer</i>
<i>sleper</i>	: <i>(hout) ùutslèiper</i>
<i>sleutelmaker</i>	: <i>sliètelmaker</i>
<i>sloper</i>	: <i>èinen dèè aafbraak dèit</i>
<i>slotenmaker</i>	: <i>sluùtemaker</i>
<i>sluiswachter</i>	: <i>slùuswachter</i>
<i>smokkelaar</i>	: <i>smókkelèèr</i>
<i>socialist</i>	: <i>sòsjèlist</i>
<i>soephandelaar</i>	: <i>sopboor</i>
<i>soldaat</i>	: <i>sèldaot</i>
<i>Spanjaard</i>	: <i>Spanjaart</i>
<i>specialist</i>	: <i>spìsjèlist</i>
<i>speelman</i>	: <i>spièlman</i>
<i>spion</i>	: <i>spiejuun</i>
<i>spoorwegarbeider</i>	: <i>èinen dèè opt spuùr wèrkt</i>
<i>spraaklerares</i>	: <i>de juffruiw vanne spraoklèsse</i>
<i>spurter</i>	: <i>sprinter</i>
<i>staker</i>	: <i>staker</i>
<i>stationschef</i>	: <i>sjef vanne stasie</i>
<i>steenbakker</i>	: <i>brikkebakker</i>
<i>steenkapper</i>	: <i>stèinkapper</i>
<i>steenraper (mijn)</i>	: <i>stèinraper</i>
<i>stempelaar</i>	: <i>dopper</i>
<i>stichter</i>	: <i>oprichter</i>
<i>stikster</i>	: <i>stikster</i>
<i>stoffeerder</i>	: <i>èinen dèè steel, zètels opmeekt</i>
<i>stratenmaker</i>	: <i>kèseijer</i>
<i>strodekker</i>	: <i>(struuj)dèkker</i>
<i>stroper</i>	: <i>strèiper</i>
<i>student</i>	: <i>stèdent</i>
<i>studentin</i>	: <i>stùudentin</i>
<i>stukadoor</i>	: <i>plekker, bezètter</i>
<i>suppoost</i>	: <i>zaalwachter</i>
<i>tabakskerver</i>	: <i>tùubiksniejer</i>
<i>tafeltennisspeler</i>	: <i>pingpònger</i>
<i>tandarts</i>	: <i>tàntist (fr. dentist)</i>
<i>tapper</i>	: <i>(bier) tapper</i>
<i>taxichauffeur</i>	: <i>taksiesjèfèur</i>
<i>technicus</i>	: <i>technieker</i>
<i>tekenaar</i>	: <i>tèikenèèr</i>
<i>telefonist</i>	: <i>tilèfènist</i>
<i>telegramdrager</i>	: <i>portèur, tilègramdrager</i>

tennisspeler	: tennisspieler
teut	: tièt
timmerman	: timmerman
toerist	: tërist
tolbeambte	: këmies
toneelacteur	: tóneelspieler
trainer	: trèner
traiteur	: trètèur
treinconducteur	: kaertsjesknipper
trommelaar	: trómmelèer
turfsteker	: tërfstèker
turnleraar	: turnmèister
uitgever	: ùutgèver
uitvinder	: ùutvinner
vakman	: stielman
valschermspringer	: pàrèsjütist (<i>fr. parachutiste</i>)
varkenskweker	: verkesboor
veearts	: viejaart, vitrinèer (<i>fr. vétérinaire</i>)
veehoeder	: bièstenhejer
veekoopman	: bièstekuipman
veilingmeester	: ùutroper
veldwachter	: baoj
vellenkoper	: èinen dèè kniensveller opkèipt
verhuizer	: verhùuzer
verkoper	: verkuiper
verpleegster	: verpleegster
verzorger	: swànjàur, verzèrger
veteraan	: vitèraan
visvrouw	: vèswief
vishandelaar	: vèsboor
visser	: vèsser
Vlaming	: Vlaoming/Vlaming
vlegeldorser	: vliègeldorser
vloerlegger	: hèèrtlèiger,
voddenkoopman	: voddekrièmer
voeger	: voger
voerman	: voorman
voetballer	: vootballer
vogelvanger	: pietekesvanger
volleybalspeler	: volliebalspieler
volksvertegenwoordiger	: volksvertiègenwuùrdiger
voogd	: mómmer (<momber)
vrachtwagerbestuurder	: kàmjànèur (<i>fr. camionneur</i>)
vrachtrijder	: vrachtveerder
vrederichter	: zjus (<i>fr. juge de paix</i>)
vrijgestelde	: vriejgestelde
vroedvrouw	: wiezvruiw/wiesvruiw
vrouwendokter	: vruiwendoktuur
vuilnisman	: èinen dèè mètte vùulkar veert
Waal	: Waal, Walekop

waarzegster	: waorzèigster
wandelaar	: wandelèèr
wannelapper	: wannelapper/-lepper
weerman	: wèèrman
werkman	: wèrkman
wichelaar	: wichelèèr
wielertoerist	: èine vanne <i>tèristeklup</i>
wielrenner	: kuùrsriejer
wijnmaker	: wienmaker
winkelier	: winkeleer
wisselspeler	: rizerf (<i>fr. réserve</i>)
wolwever	: wièver
woonwagenbewoner	: wageman
worstelaar	: worstelèèr
zaakvoerder	: zaakveerder (vanne Borebont)
zaalwachter	: zaalwachter
zadelmaker	: zaalmèker
zakenman	: zakeman
zanger	: zenger
zangeres	: zangereske
zeeldraaier	: zèildreijer
zigeuner	: bohemer
zwarthandelaar	: èinen dèè in 't zwart kèmerst
zwartwerker	: èinen dèè in 't zwart wèrkt

ADRESSEN

VOORZITTER

Bosmans Jean	Beemdstraat 10 <i>Meeuwen</i> 3670 Meeuwen-Gruitrode	Tel. 011/792164
--------------	--	-----------------

SECRETARIS

Schrooten Quiri	Weg op Bree 72 <i>Meeuwen</i> 3670 Meeuwen-Gruitrode	Tel. 011/792480
-----------------	--	-----------------

PENNINGMEESTER

Kerfs Jef	Gruitroderbaan 31 <i>Meeuwen</i> 3670 Meeuwen-Gruitrode	Tel. 011/792467
-----------	---	-----------------

KERNLEDEN

Bauduin Robert	Wijshagerkiezel 22 <i>Wijshagen</i> 3670 Meeuwen-Gruitrode	Tel. 089/472735
Claes André	Boogstraat 1 <i>Ellikom</i> 3670 Meeuwen-Gruitrode	Tel. 011/634079
Corstjens Johan	Nic.v.Brederostr. 1 <i>Gruitrode</i> 3670 Meeuwen-Gruitrode	Tel. 089/854523
Creemers Guido	St.-Janslaan 28 3590 Diepenbeek	Tel. 011/332155
Geerkens Godelieve	Zouwstraat 17 3600 Genk	Tel. 089/353434
Jaenen Thomas	Hoekstraat 9 <i>Meeuwen</i> 3670 Meeuwen-Gruitrode	Tel. 011/792674
Janssen Lambert	Weg n Helchteren 75 <i>Meeuwen</i> 3670 Meeuwen-Gruitrode	Tel. 011/793333
Kerfs Jozef	Arkstraat 100 3620 Lanaken	Tel. 089/714771
Leyssen Jan	Broekkantstraat 9 <i>Meeuwen</i> 3670 Meeuwen-Gruitrode	Tel. 011/792258
Paesen Noël	H. Vanheurckstr. 5 2000 Antwerpen	Tel. 2264649
Taens Jaak	Elzenstraat 21 <i>Meeuwen</i> 3670 Meeuwen-Gruitrode	Tel. 011/792245
Vaesen Jaak	Helipoststraat 42 3500 Hasselt	Tel. 011/270159
Vliegen Martin	Hoekstraat 6 <i>Meeuwen</i> 3670 Meeuwen-Gruitrode	Tel. 011/792675

DE REENGENOTEN

TIJDSCHRIFT VAN GESCHIED- EN HEEMKUNDIGE KRING

DE REENGENOTEN

MEEUWEN

1992 NR. 2

Vormgever : Paul Vliegen
Omslagontwerp : Etienne Schrooten

ABONNEMENT

250 fr. (twee nummers)

BANKREKENING : K.B. 452-4006549-75

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER : J. Bosmans Beemdstraat 100
3670 Meeuwen-Gruitrode

INHOUD

1. Inhoud	1
2. Woord vooraf (Godelieve Geerkens)	2
3. Van horen zeggen (Jozef Kerfs)	3
4. Reisverhaal van Mattheus Brouerius van Nidek (Johan Corstjens)	5
5. Inheems-Romeins grafveld te Wijshagen (Plockroy) (Guido Creemers en L. Van Impe)	11
6. Familie Plessers (Godelieve Geerkens)	13
7. Foto (Jaak Taens)	27
8. Geschiedenis van de Gielishoeve (Martin Vliegen)	28
9. Miéver Kal (Jean Bosmans)	63

Niets uit deze uitgave mag worden afgedrukt of overgenomen zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de verantwoordelijke
uitgever(s).
